

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

2025

ARCHEOLOGIENOTA

Gaverlandstraat te Drongen (Oost-Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 1363

Maud Vermeire

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 1363

Archeologienota Gaverlandstraat te Drongen (Oost-Vlaanderen).

MAUD VERMEIRE

Colofon

Uitgever	ADEDE bv
Jaar van uitgave	2025
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bv. ADEDE bv is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

Inhoudsopgave

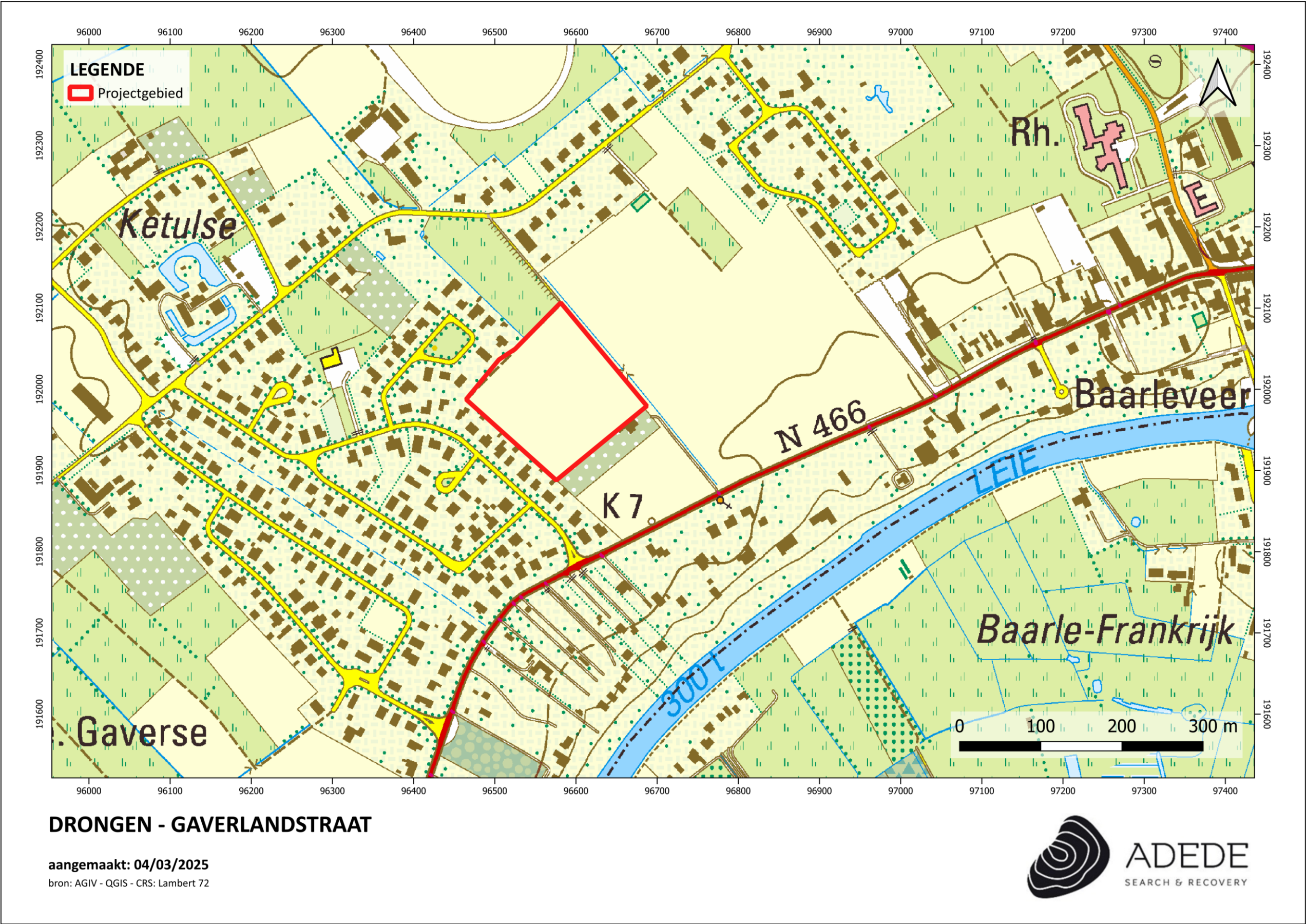
1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek.....	- 9 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 9 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 9 -
2.3	Doel van het onderzoek.....	- 9 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 10 -
2.5	Beschrijving geplande werken	- 10 -
2.6	Randvoorwaarden	- 11 -
2.7	Werkwijze	- 11 -
3	Assessmentrapport	- 16 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied	- 16 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 18 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 18 -
3.2.2	Quartaair geologisch.....	- 19 -
3.2.3	Bodem.....	- 20 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart	- 20 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 22 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid	- 23 -
3.2.3.4	Landgebruik	- 23 -
3.2.3.5	Gewestplan.....	- 24 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 26 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 26 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 28 -
3.3.2.1	Kaart van Villaret (1745 – 1748)	- 26 -
3.3.2.2	Kaart van Ferraris (1771 – 1778).....	- 29 -
3.3.2.3	Atlas der Buurtwegen (1840).....	- 30 -
3.3.2.4	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 31 -
3.3.2.5	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 32 -
3.3.1	Luchtfoto 1971	- 34 -
3.3.2	Luchtfoto 1979-1990	- 35 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 35 -
3.4.1	Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving	- 35 -

3.4.2	CAI Indicatoren	- 45 -
4	Besluit.....	- 47 -
5	Bibliografie.....	- 51 -
6	Lijst van figuren.....	- 52 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2025C52
Site	Drongen - Gaverlandstraat
Projectsigle ADEDE	DRO-GAV
Ligging	Gaverlandstraat 9031 Drongen (Gent)
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgw werken	Installatie zonnepanelen
Uitvoerder	ADEDE bv
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	David Janssens OE/ERK/Archeoloog/2018/00215
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bv
Grootte projectgebied	24.625m ²
Periode uitvoering.	Maart 2025
Termen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek

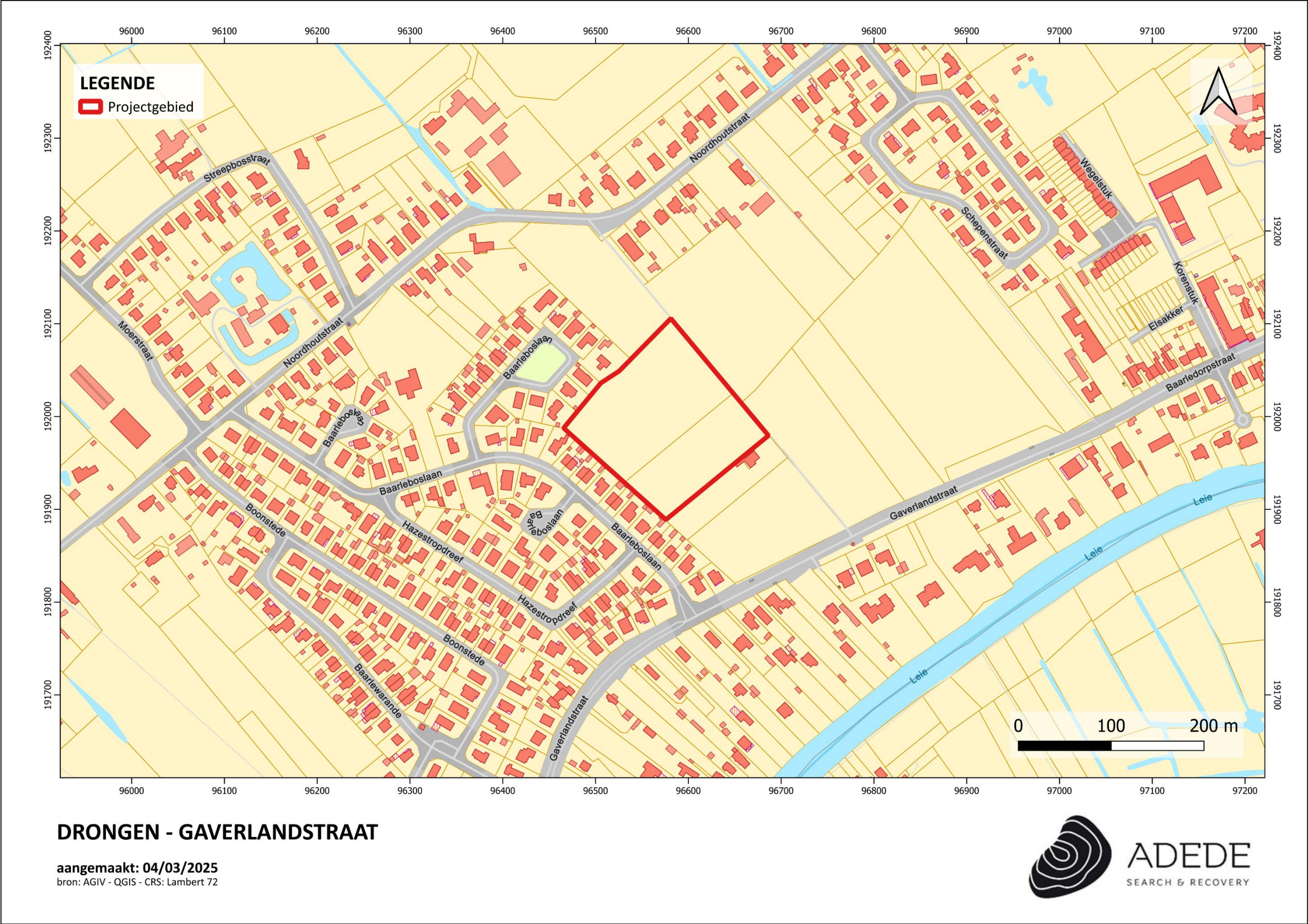
Topografische kaart

Recente luchtfoto

GRB

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen de contouren van het onderzoeksgebied werd voorafgaand nog geen archeologisch onderzoek verricht. In de onmiddellijke en ruimere omgeving echter wel, deze vaststellingen worden toegelicht in het assessmentrapport.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis voor de volgende generaties te bewaren.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied is een zone van 24.625m² gelegen tussen de Gaverlandstraat en de Baarleboslaan in Drongen, deelgemeente van Gent. Het projectgebied ligt verspreid over 2 aangrenzende percelen, met name percelen 1083/00N000 en 1083/00F000 beiden uit sectie D, afdeling Gent 27 AFD/Drongen 1 AFD/NIS-code (Lambert 72: 96.630,32m – 191.957,63m). In het westen paalt de zone aan een woongebied, maar voor het grootste deel situeert het zich in wat in het gewestplan wordt omschreven als een woonuitbreidingsgebied.

Het hele projectgebied is in gebruik als landbouwgrond.

2.5 Beschrijving geplande werken

De opdrachtgever plant de aanleg van zonnepanelen op het terrein. Hiervoor zullen dunne palen (diameter ca. 10 cm) tot een diepte van 1,5m in de grond in de grond worden geschroefd. Hierbij wordt er ter hoogte van het gehele projectgebied uitgegaan van een bodemverstoring in een grid van ca. 3x5m van punten van ca. 10cm in diameter.

Langsheen de noordoostelijke perceelsgrens komen wel drie constructies waarvoor een bodemingreep van ca. 0,5 – 1 m nodig is. Het gaat om de aanleg van vier kabines met een afmeting van ca. 10 op 8 meter, 4 op 7 meter, 2 op 12 meter en 2 op 6 meter.

Langsheen de noordwestelijke perceelsgrens worden de kabels die van de zonnepanelen komen en naar de kabines geleid worden, wel ingegraven (sleuf van ca. 0,5m diep, verwachte ligging met rood aangeduid op onderstaande kaart):

Er worden ter hoogte van de zonnepanelen buiten de palen met doorsnede 10 cm in een 3x5m-grid geen bodemingrepen voorzien: zowel de bekabeling als de omvormers bevinden zich onderaan de constructies.

2.6 Randvoorwaarden

De opdrachtgever toetst nog de haalbaarheid van het project, hierdoor werd voorlopig nog afgezien van een onderzoek met ingreep in de bodem.

2.7 Werkwijze

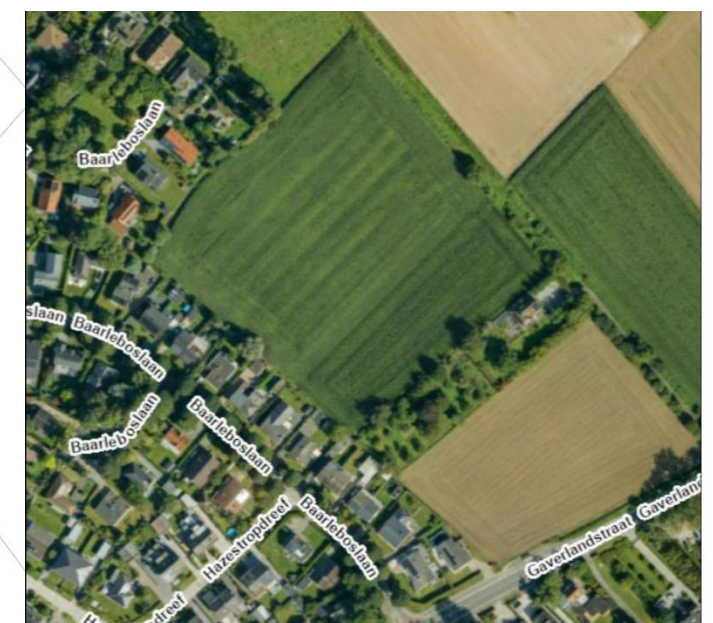
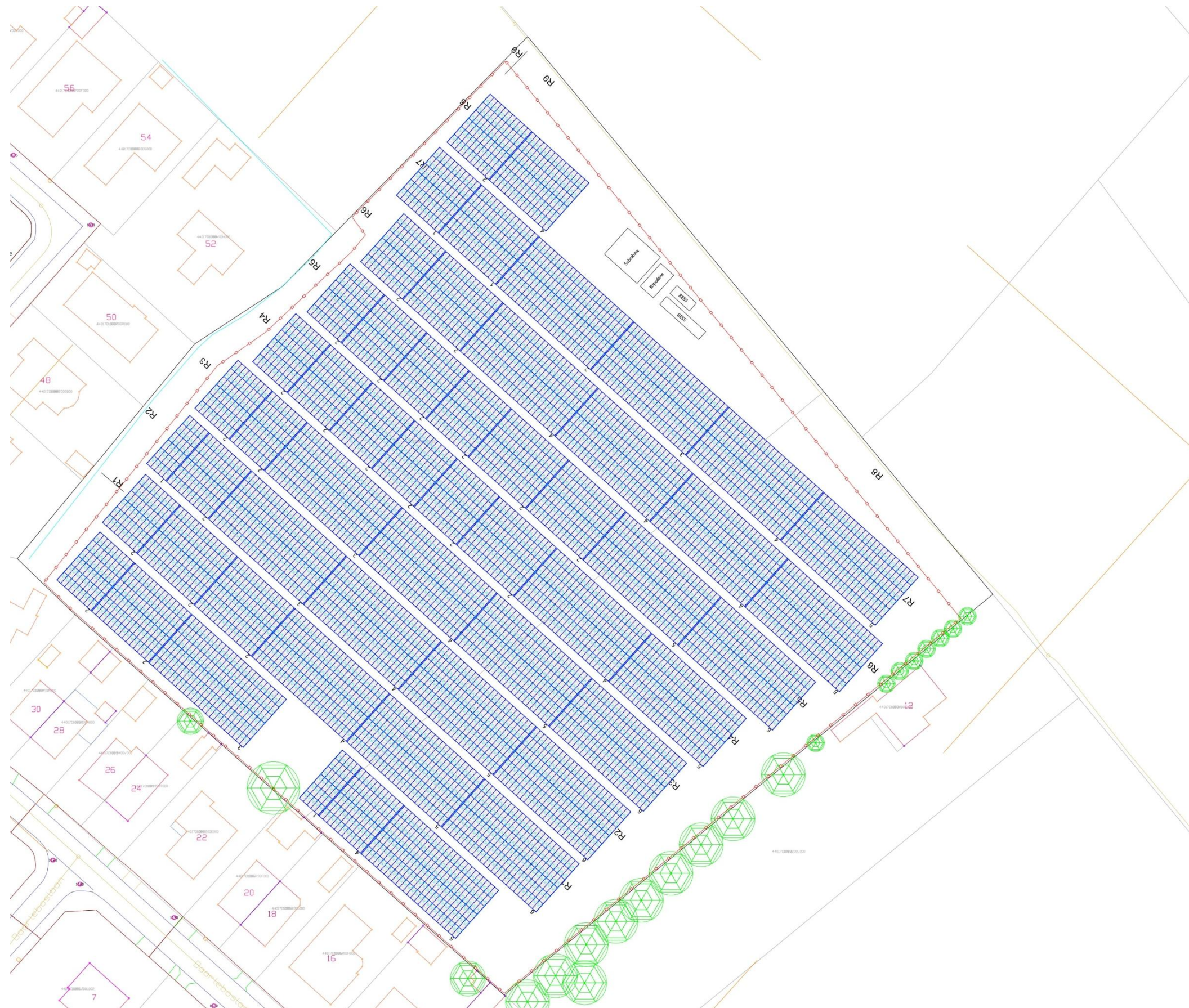
Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen worden geformuleerd voor een eventueel bijkomende prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens vergeleken met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

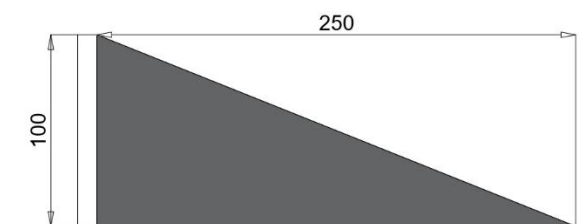
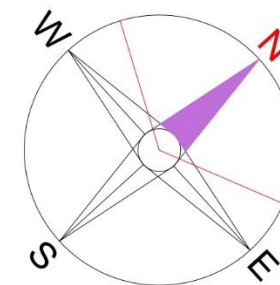
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Kaart van Villaret, 1745-1748
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840

- Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
- Kaart van Popp, 1842-1879
- Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

Inplantingsplan

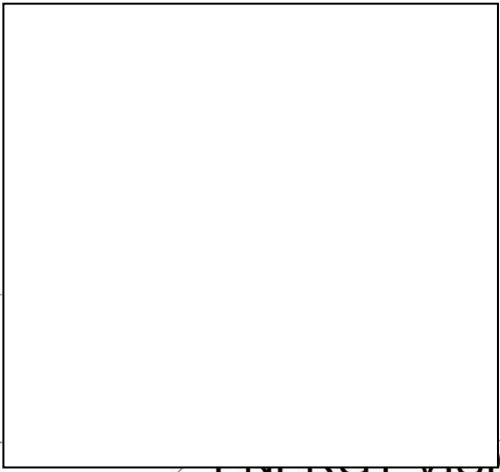
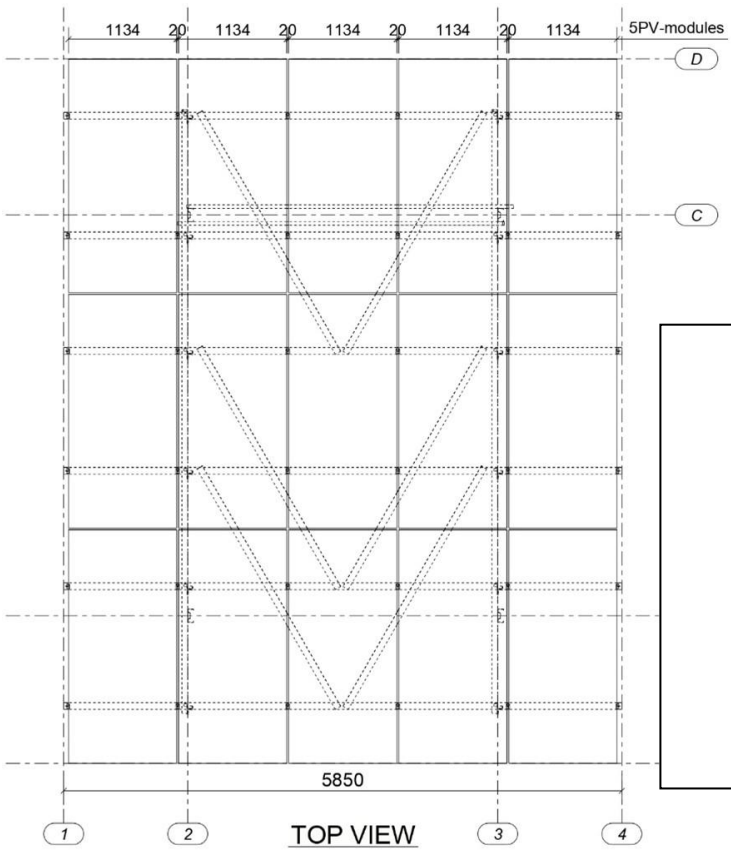
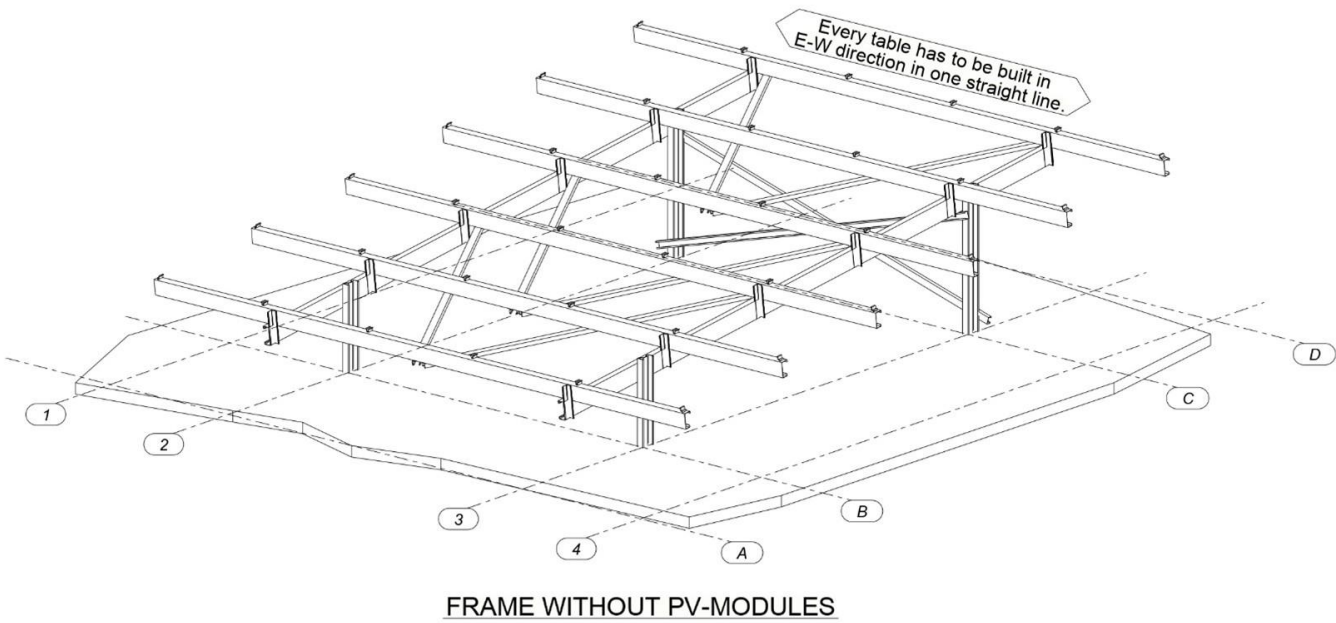
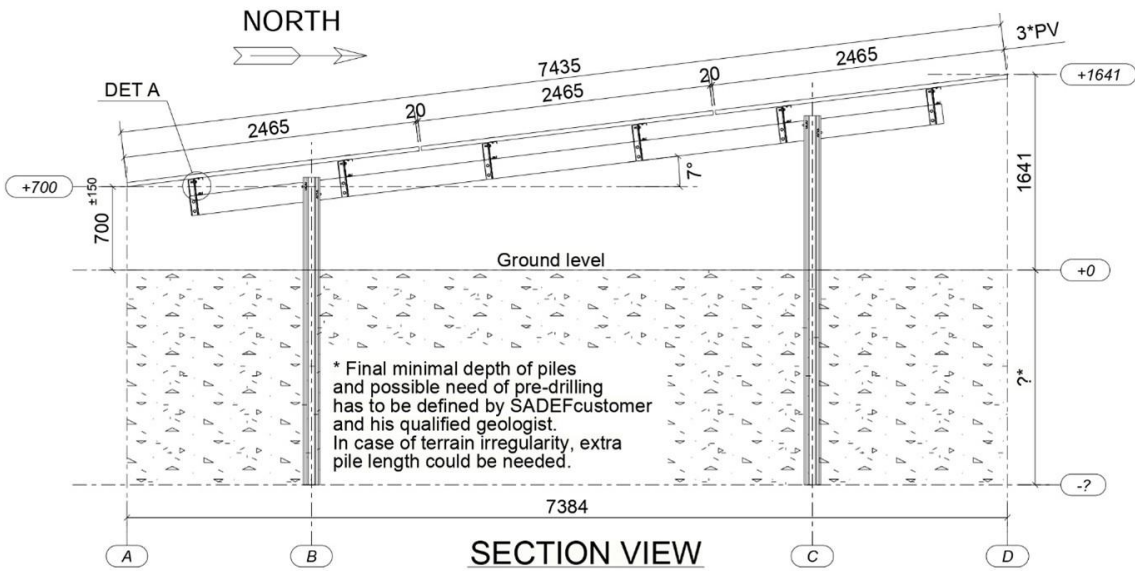
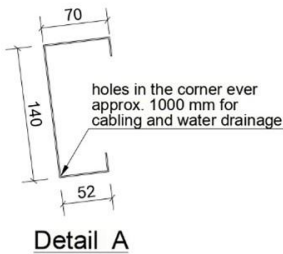
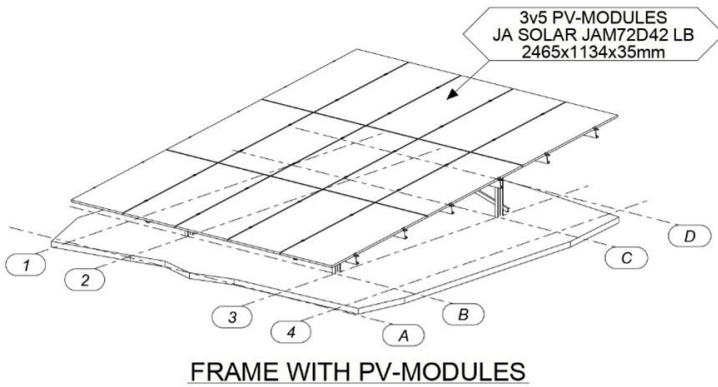
Schaalfactor: $S = H \times 2,5$

Azimuth: -48°

Legende	
	Schaduwzones / Zones d'ombre
	Obstakels / Obstacles
	Dakrand / Avant-toits
	Daknok / Crête de toit
	Dakgoot / Gouttière
	Levenslijn / Ligne de vie
	Draagstructuur O-W / Structure de support E-O
	Draagstructuur Zuid / Structure de support Sud
	PV-paneel Oost / Panneau PV Est
	PV-paneel West / Panneau PV Ouest
	PV-paneel Zuid / Panneau PV Sud
	PV-paneel hellend dak landscape Panneau PV toit en pente landscape
	PV-paneel hellend dak portrait Panneau PV toit en pente portrait

Project:

Ontwerpplan zonnepanelen

ENERGY VISION
Airport Oostende
Edge table 3x5

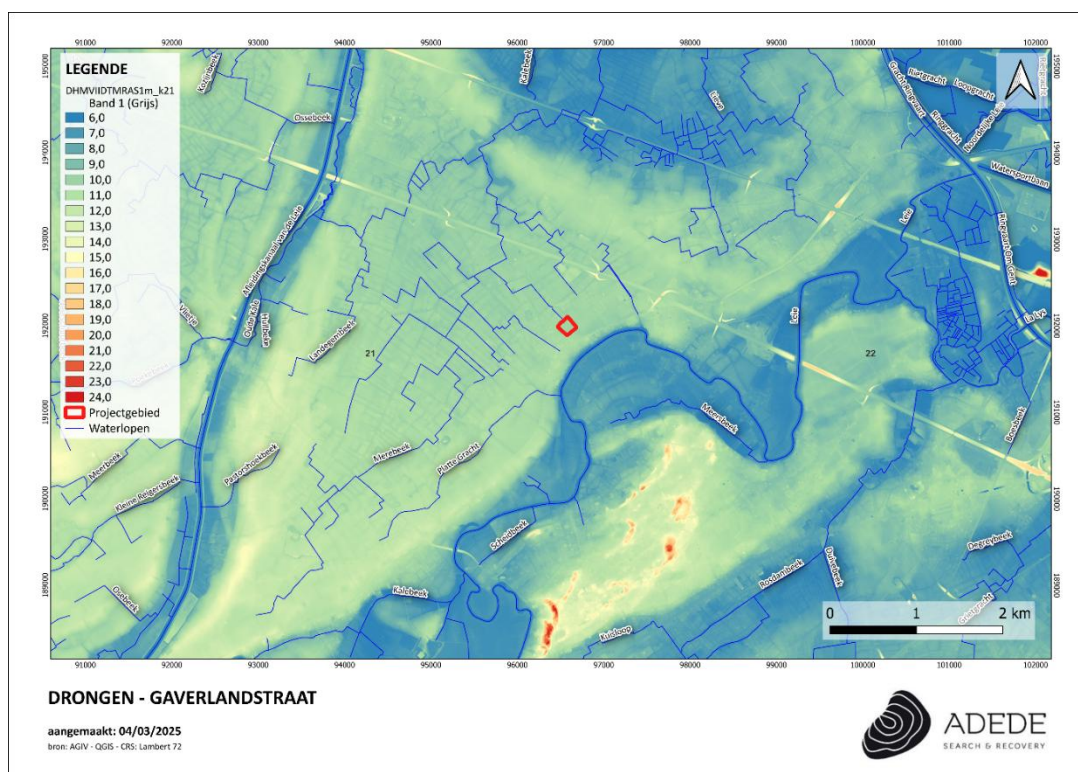
3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

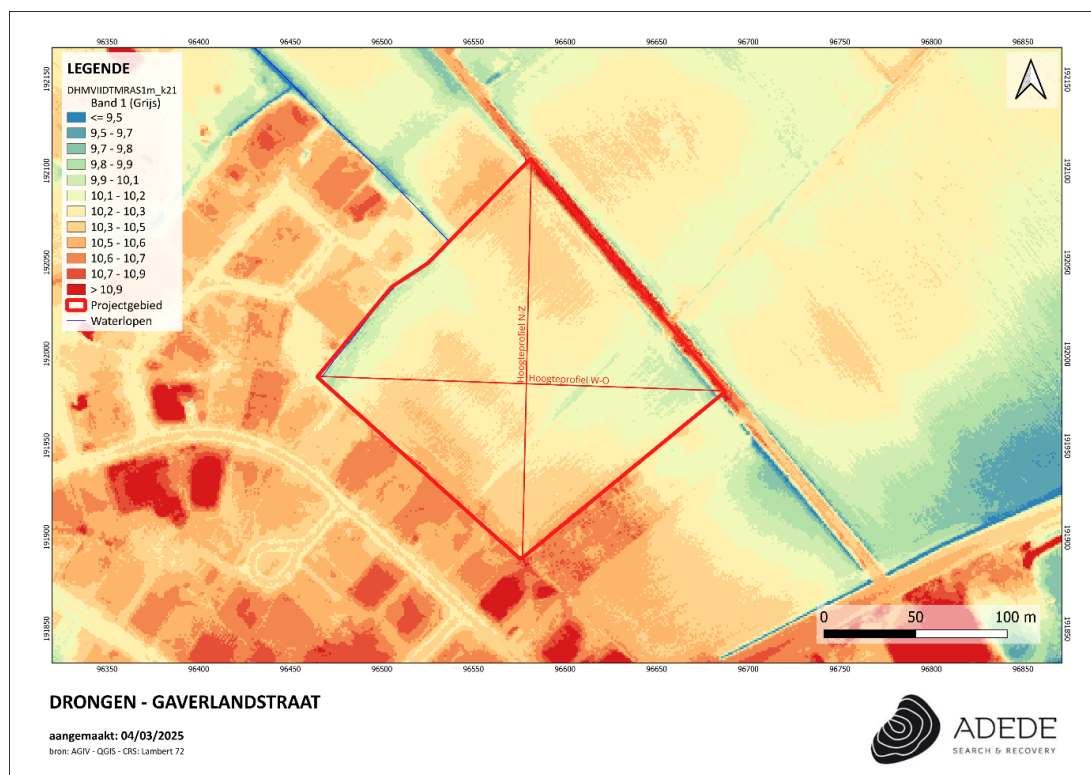
Geologisch gezien ligt Drongen binnen de Vlaamse vallei. Gedurende het Riss- en Würminterglaciaal kon de Schelde hier door middel van erosie een diepe vallei uitgraven. De bodem van deze vallei werd bedekt met een laag kleilig zand met zeeschelpen die uit de binnendringende Noordzee werd afgezet. Gedurende de laatste ijstijd werd vanuit de volledig droog liggende Noordzee zand aangevoerd waarbij de vallei door deze dekzanden werd opgevuld. In de streek van Drongen en Nevele werden vooral leemhoudende materialen afgezet. Vanaf het einde van het Würmglaciaal konden de rivieren insnijden en valleien vormen. In deze laatglaciale periode geraakten vele pas gevormde valleien terug opgevuld en ontstonden langgerekte zandige ruggen. Ook aan de randen van de Vlaamse vallei waaide zandig materiaal uit het valleigebied op, dat vervolgens op hogere randen werd afgezet. Bij het begin van het Holoceen was de Vlaamse vallei opgevuld. Door een daling van het grondwater kwamen grote oppervlakten droog te liggen, met boreale zandverstuivingen tot resultaat. Deze stuifzanden deden verschillende stuifzandkoppen en ruggen ontstaan. Tijdens het Atlanticum werden de valleigronden regelmatig door rivieren overspoeld, waarbij rivierklei werd aangevoerd en afgezet. Het Leie-alluvium met een intense veenvorming is hiervan het resultaat. In de alluviale vallei van de Leie komen verschillende pleistocene opduikingen voor (donken), onder andere de Assels, en de Valkenhuisdonk.

Voor geologen zijn dekzanden een geomorfologisch fenomeen, typisch voor een periglaciaal rivierenlandschap. Tijdens de laatste ijstijd, vooral in het Laat-Glaciaal, waren de omstandigheden gunstig voor windwerking, zoals men dit vandaag kan waarnemen in de woestijn of aan onze kust. Wind is namelijk in staat klei en silt weg te blazen, en de grovere en zwaardere fracties, zoals zand, over te houden. Bij het smelten van de permafrost, de permanent bevroren bodem, in de korte zomer, werden op die manier in de rivierbeddingen van de Leie- en Scheldevallei grote hoeveelheden sediment gesorteerd. Bovendien volgde op het verdwijnen van de permafrost een daling van de grondwatertafel, waardoor de infiltratie van regenwater mogelijk werd. Omdat zand net iets te zwaar is om over grote afstanden te worden verplaatst, ontstonden lokaal in de rivierbeddingen kleine en grote rivierduinen, overwegend aan de oostelijke valleiflank. Binnen en buiten de rivierbedding vormden zich tevens verschillende kleine en grote dekzandruggen.

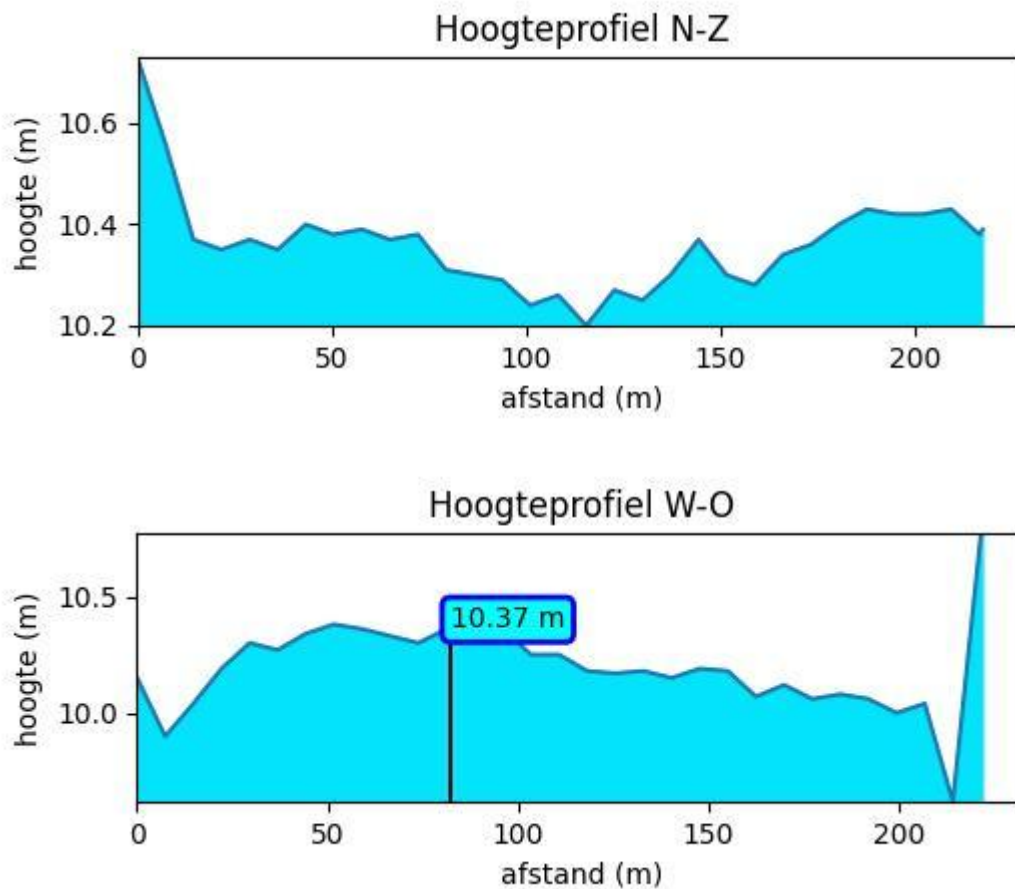
Het projectgebied bevindt zich op een dekzandrug op ca. 350 meter ten noordwesten van de Leie. De hoogte bedraagt ca. 10,4m TAW en kent een zeer zwak golvend reliëf.

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel (detail).

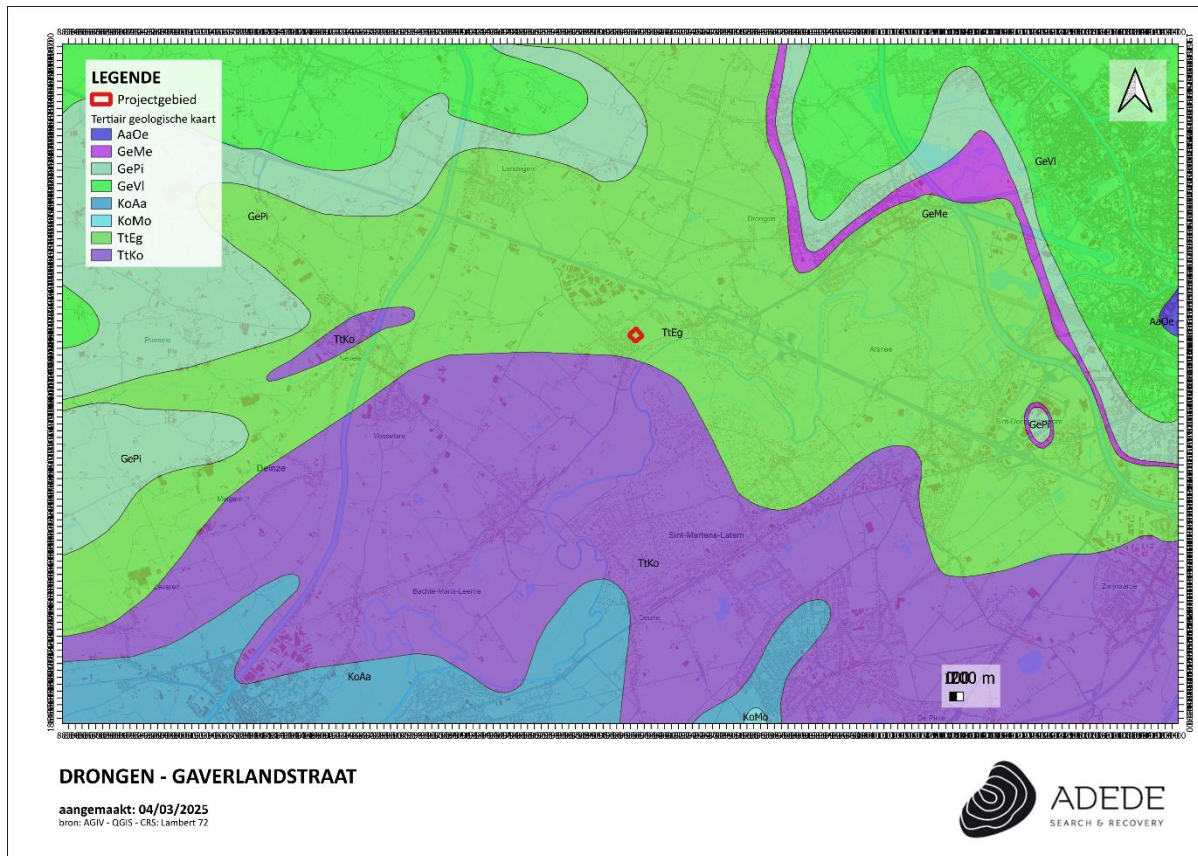
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

De Tertiair geologische kaart geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer. Op de Tertiair geologische kaart bevindt het projectgebied zich ter hoogte van de Formatie van Tielt (Tt), die tijdens het Midden- tot Laat-Ypresiaan (Vroeg-Eoceen, rond 50 miljoen jaar geleden) werd afgezet. Dit is een mariene lithostratigrafische eenheid, die over het algemeen onderaan bestaat uit een zeer fijnzandige, grove silt, die naar boven toe overgaat in een zeer fijn zand. De Formatie van Tielt vormt een maximaal 50 meter dik pakket en verdunt naar het oosten. Van boven naar onder wordt de Formatie van Tielt onderverdeeld in het Lid van Egem en het Lid van Kortemark. Het projectgebied situeert zich in het Lid van Egem (Eg). Dat bestaat uit zeer fijn, glimmer- en glauconiethoudend zand, waarin kleilagen en lagen nummulietenkalksteen voorkomen. De dikte van het Lid van Egem

schommelt rond de 20 m. Verdere onderverdeling van dit lid is mogelijk op basis van de verandering in lithologische kenmerken.

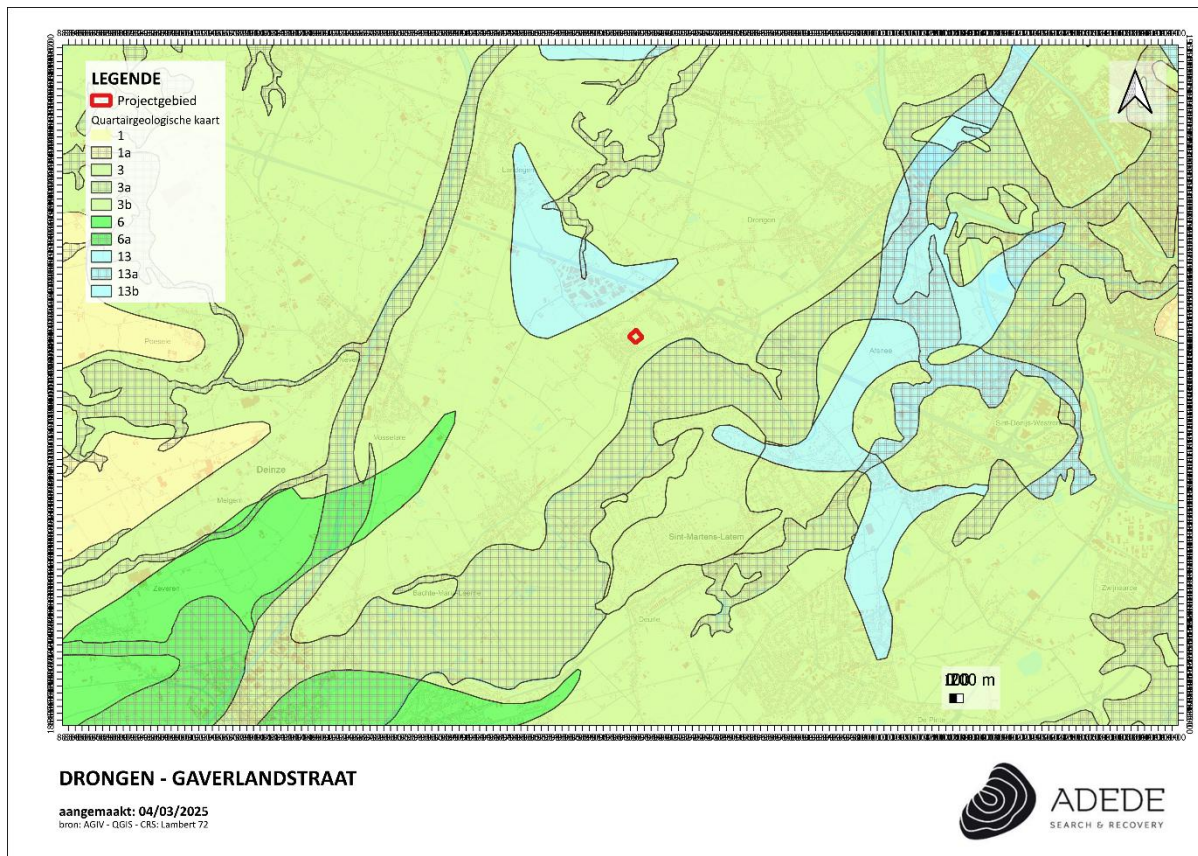

Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

Op de Quartair geologische kaart bevindt het projectgebied zich ter hoogte van type 3. Bij dit profieltype zijn er geen holocene en/of tardiglaciaire afzettingen aanwezig bovenop de pleistocene sequentie. Dit profieltype is opgebouwd uit volgende lagen:

- Elpw: Dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holocene. In het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (löss) en in de meer noordelijke en centrale delen van Vlaanderen, waar het onderzoeksgebied zich bevindt, zijn deze opgebouwd uit zand tot zandleem. Met mogelijk HQ: hellingsafzettingen van het Quartair.
- Flpw: Dit zijn fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen)

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

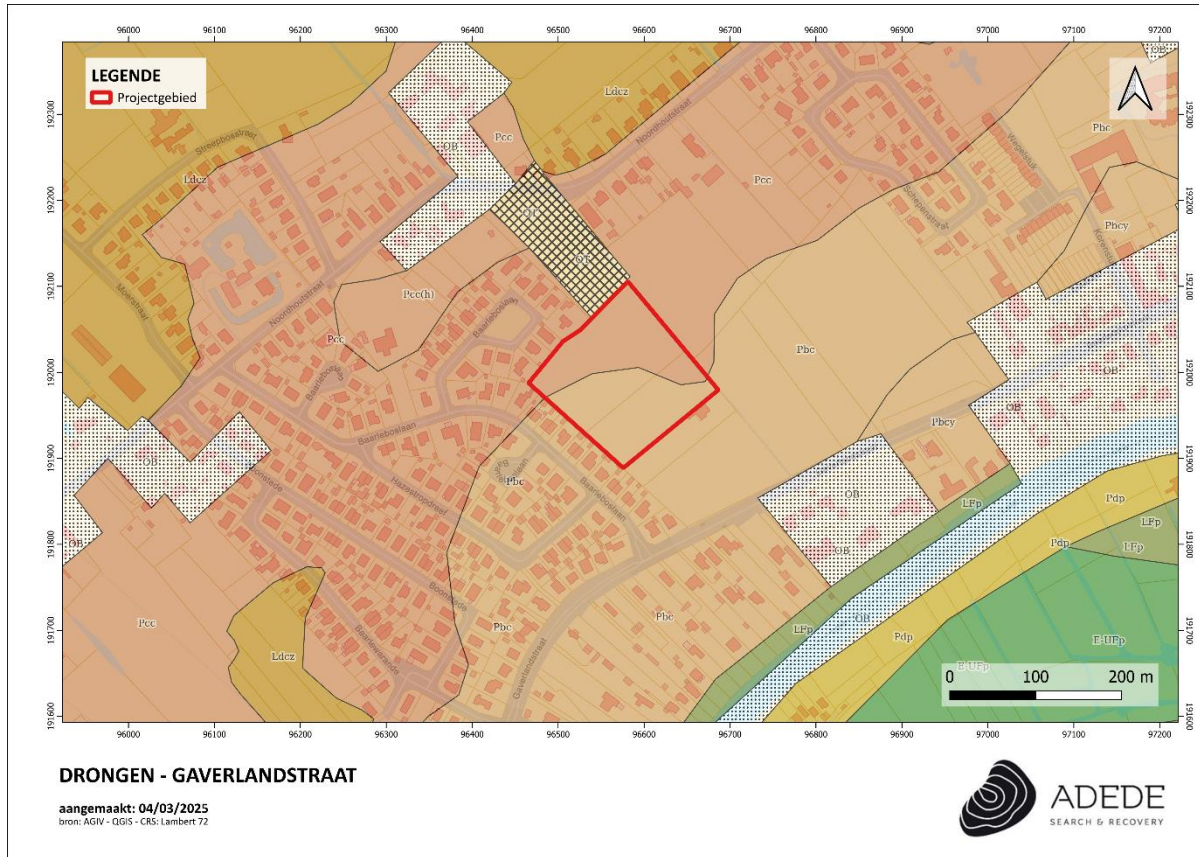
In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

Binnen het projectgebied komen volgens de bodemtypekaart volgende bodemtypes voor:

- Pcc (de noordelijke helft van het projectgebied): matig droge, lemige zandgronden met verbrokkelde textuurhorizont. De humeuze bovengrond van deze bodem is 25-30 cm dik en grijsbruin. Bij Pcc is de sterk gevlekte textuur B verbrokken, discontinu met helbruine vlekken en lichtere kleuren; veelal komen er ijzerconcreties in voor. De roestverschijnselen beginnen in de textuur B tussen 60 en 90 cm diepte. Deze bodem geniet net zoals de series Pca en Pcb een gunstige waterhuishouding.

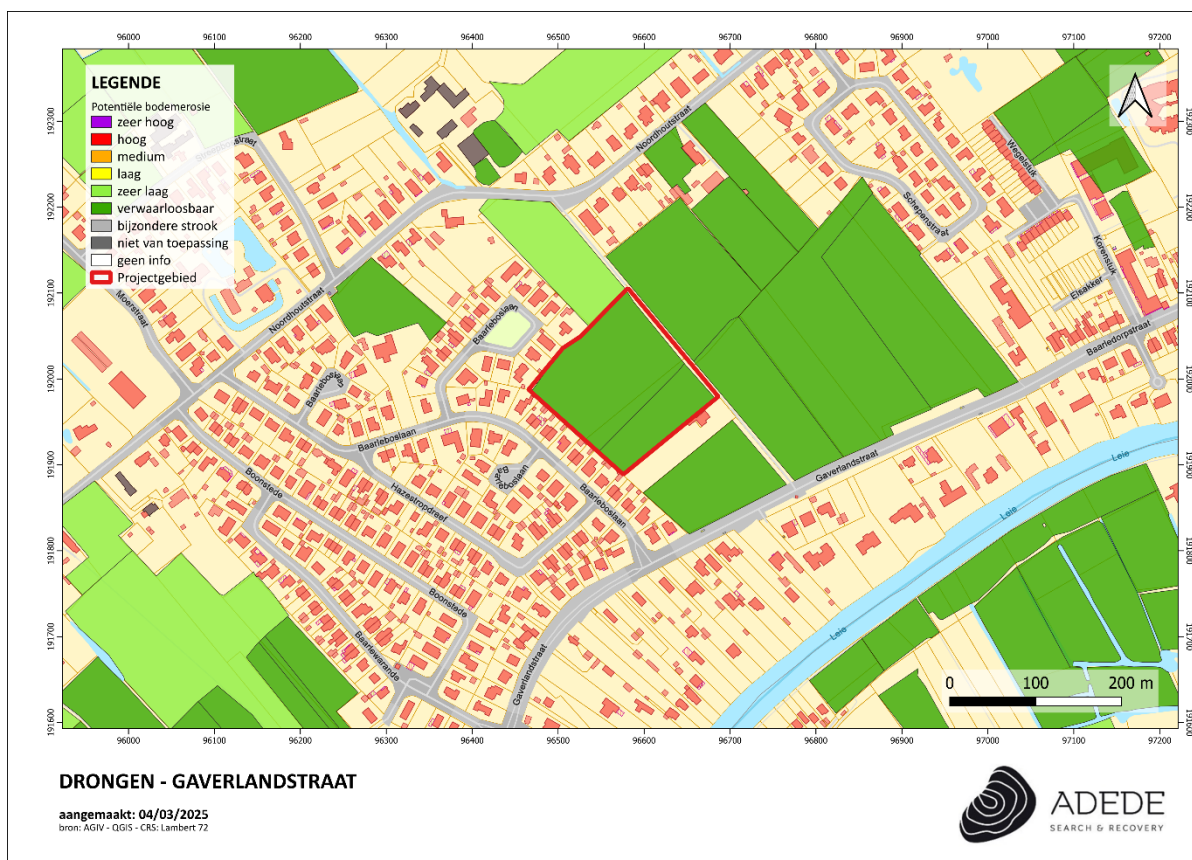
- Pbc (de zuidelijke helft van het projectgebied): droge lichte zandleemgronden met verbrokkelde textuur B-horizont. Nagenoeg altijd is de Ap, 25-50 cm dik, donkergrijsbruin en matig humeus. Bij Pbc komt het textuur B voor in verbrokkelde banden.

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

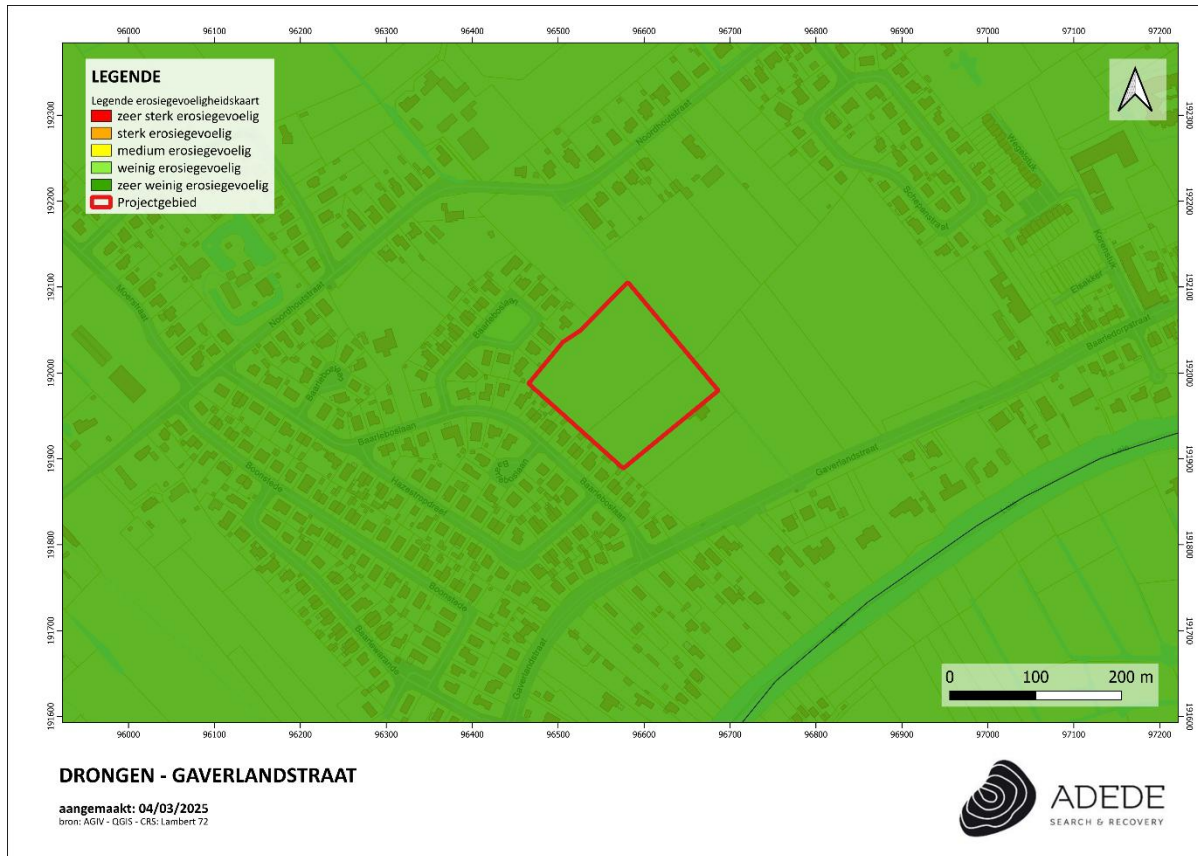
Wat de potentiële bodemerosie betref, staat het projectgebied is gekarteerd als ‘verwaarloosbaar’.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

Op dezelfde manier staat het projectgebied aangeduid als 'zeer weinig erosiegevoelig'.

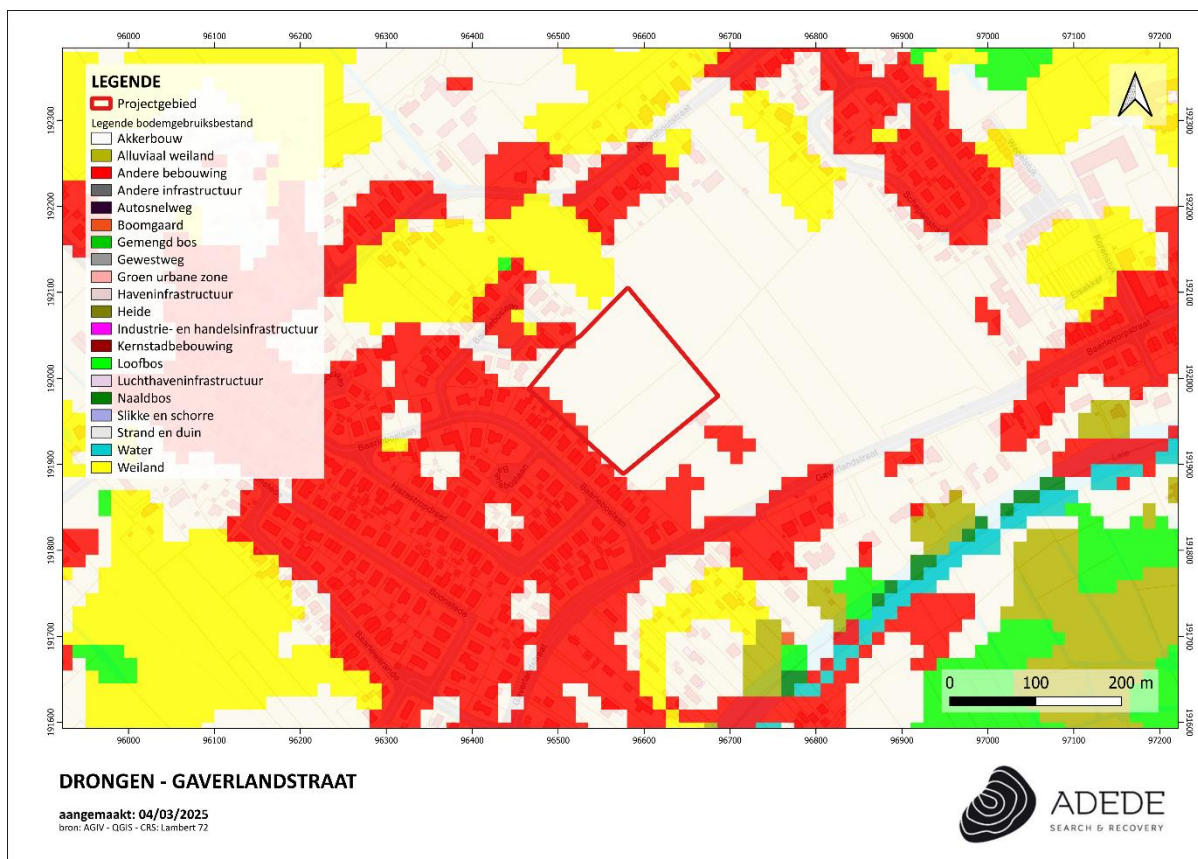

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

Volgens het bodemgebruiksbestand staat het projectgebied quasi volledig vermeld als zijnde akkergebied. Enkel de zuidwestelijke rand en een stukje in de noordwestelijke rand van de zone staat aangegeven als 'Andere bebouwing'.

- Akkerbouw (wit): concreet betreft dit op een bodem die gebruikt wordt in rotatiesystemen waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland.
- Andere bebouwing (rood): Het betreft een gebied waarbij het grootste deel bedekt wordt door structuren. Dit kan gaan over gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem (tussen 30% en 80% is verhard).

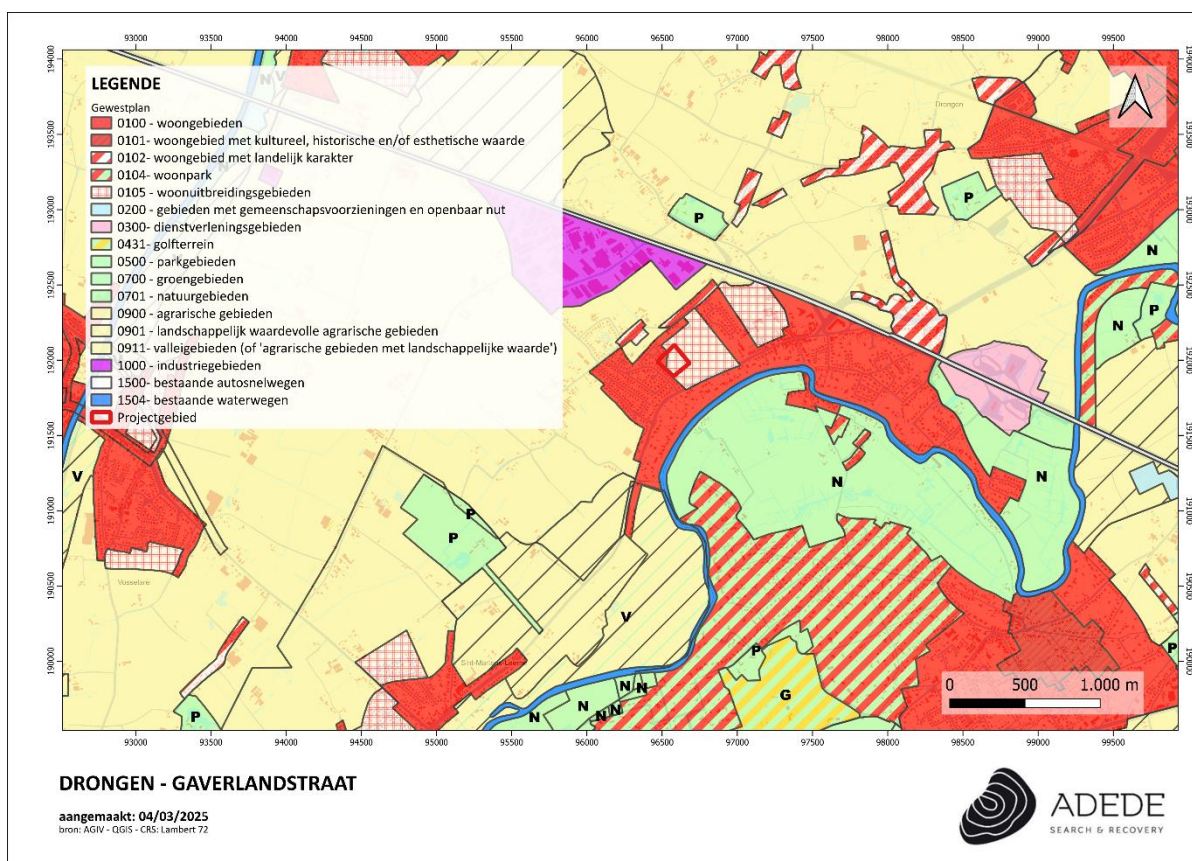

Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

In het gewestplan bevindt het projectgebied zich merendeels in een woonuitbreidingsgebied. Enkel de westelijke punt van de zone staat gekarteerd als zijnde woongebied.

- Woongebieden (rood). De woongebieden zijn bestemd voor wonen, alsmede voor handel, dienstverlening, ambacht en kleinbedrijf, voor groene ruimten, voor sociaal-culturele inrichtingen, voor openbare nutsvoorzieningen, voor toeristische voorzieningen en voor agrarische bedrijven. Deze bedrijven, voorzieningen en inrichtingen mogen echter maar worden toegestaan voor zover ze verenigbaar zijn met de onmiddellijke omgeving.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

De geschiedenis van Drongen gaat terug tot in de prehistorie, zoals uit vondsten blijkt, en archeologische opgravingen hebben tevens bewoning tijdens de Gallo-Romeinse periode aangetoond. In 843 werd Drongen (Truncinas) vermeld in een charter van Karel de Kale, als behorend tot het leefgebied der Menapiërs.

De heilige Amandus zou in Drongen een abdij gesticht hebben toen hij in de Leievallei predikte, volgens de “Vitae Basini” evenwel was het de Frankische vorst Basinus die ca. 633 opdracht gaf om een kerk toegewijd aan de Heilige Maria te bouwen. Aan deze stichting is een sage verbonden rond de Frankische vorst Basinus en zijn blinde dochter Aldegondis: tijdens een jachtpartij was Basinus een schitterend hert op het spoor gekomen. Drie dagen en drie nachten zat hij het achterna. Tegen het einde van de derde dag was het hert verdwenen in een woud ten noorden van de Leie. Overvallen door vermoeidheid en teleurstelling dat hun jacht op niets was uitgelopen, besloten hij en zijn gezelschap in het bos hun tenten op te slaan om er de nacht door te brengen. Maar midden in de nacht werd de koning wakker en zag hij dat de hemel zich had geopend. Daaruit klonk een stem die hem vertelde dat het hert eigenlijk een engel uit de hemel was geweest, die de opdracht had gehad Basinus naar deze precieze plek te lokken. Hier moest de koning namelijk drie kerken bouwen: eentje aan de Leie ter ere van de Moeder Gods, een tweede iets verderop oostelijk aan de Leie ter ere van Johannes de Doper, en een derde in noordelijke richting ter ere van Sint Petrus. Basinus gehoorzaamde aan zijn hemelse opdracht en bouwde de kerken. Koning Basinus had een dochter Aldegondis, zijn enige kind, die blind geboren was. Enige jaren na de inzegening van de kerken, besloot zij het feest van Johannes de Doper te gaan vieren in de door haar vader gestichte kerk aan de Leie. Op een wild paard waarvan iedereen dacht dat het ontembaar was, reed zij naar de kerk. Op slag kreeg ze haar zicht terug. Maar toen ze zich vervolgens naar de Sint-Pieterskerk begaf om ook daar God te danken, keerde bij het betreden van de kerk de blindheid terug. Pas wanneer zij beloofde zich voor altijd aan de kerk te verbinden, zou zij definitief genezen. Al haar bezittingen wegschenkend, hield zij haar gelofte, en bij haar dood, jaren later, zou zij door de omgeving als een groot heilige worden beschouwd. In vroeger tijden herdacht men haar overlijden op de 26de januari. Tegenwoordig valt haar feestdag op 20 juni, wellicht de veronderstelde dag van haar genezing. Samen met de heilige Gerolf, die in 748 om het leven zou zijn gebracht en in de plaatselijke parochiekerk zou zijn begraven, vormen Basinus en Aldegondis de patroonheiligen van Drongen. Volgens een hedendaags artikel zou er van het tweede kwart van de 12de eeuw tot 1658 een Sint-Gerolfparochiekerk hebben bestaan, maar in de klassieke

opvattingen gebruikte de abdij tot in de 16de eeuw het koor voor de kerkdienst. Afgescheiden van het schip deed het koor aldus dienst als parochiekerk.

In 851 werd de abdij door de Noormannen vernietigd, waarna ze terug werd opgebouwd. In 1134 schonk Iwein Van Aalst de abdij aan de norbertijnen of premonstratenzers. De geschiedenis van Drongen is sterk verbonden met de geschiedenis van deze abdij, die ook de parochie Drongen verzorgde. De norbertijnerabdij en de Drongenaren ondergingen vele plunderingen en verwoestingen: telkens opnieuw werden ze door legertroepen geteisterd die het nabije Gent belegerden. In de 12de eeuw kwam het tot twisten met de Gentenaren zelf, die Drongen-dorp in brand staken. Vooral tijdens de beeldenstorm had de abdij zeer veel te lijden, toen de beeldenstormers in de kerk en abdij alles kort en klein sloegen en de kloostergemeenschap lange tijd in zijn refugie te Gent moest verblijven. Uiteindelijk keerden de kloosterlingen in 1698 naar Drongen terug. Ook bij elke volgende oorlog werd Drongen getroffen. Delen van Drongen werden verschillende keren onder water gezet om de vijand te belemmeren Gent te naderen.

Met de Franse Revolutie werd de abdij in 1797 tot nationale eigendom verklaard en werden de witheren verjaagd. Enkele abdijgebouwen kwamen in handen van Lieven Bauwens, die er zijn tweede katoenspinnerij in onderbracht. Tot dan bleef Drongen helemaal geïsoleerd. Maar in 1823, tijdens de korte Hollandse periode (1814-1830), werd er een nieuwe baan met twee bruggen over de Leie aangelegd, wat voor een betere verbinding met Gent zorgde. Toen in 1889 de baan tolvrij werd, maakten rijke Gentenaren Drongen tot hun buitenverblijf. Nog in de 19de eeuw, bracht de industriële revolutie met de aanleg van de spoorweg Gent-Brugge enkele bedrijven naar Drongen. Van 1823 tot 1837 was in de abdijgebouwen een kleurstoffenfabriek gevestigd, waarna de jezuïeten er tot 1968 hun noviciaat vestigen. Tot 2011 bleef de abdij, naast bezinningscentrum, ook fungeren als rusthuis voor bejaarde paters.

Drongen bleef tot het midden van de 20ste eeuw haar landelijk karakter behouden met een gespreide bebouwing van hoeven en kasteeldomeinen. De aanleg van de spoorlijn Gent-Brugge in 1832 had reeds een lichte toename van de bevolking op gang gebracht. De echte expansie kwam er goed en wel met de aanleg van autosnelweg E5 in 1950, gevolgd door verschillende verkavelingen en woonuitbreidingen en de komst van de industrie.

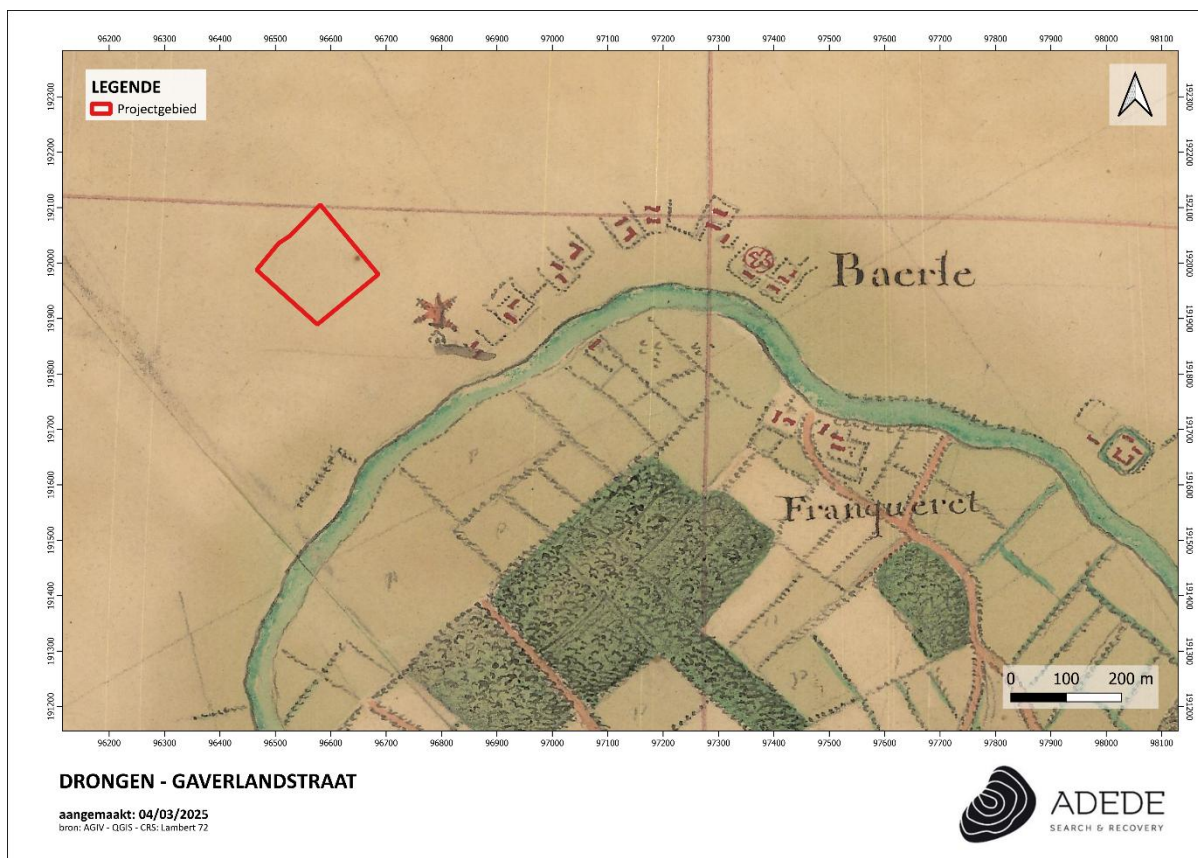
3.3.2 Historisch kaartmateriaal

Op alle historische kaarten, tot en met de meest recente luchtfoto's, staat het projectgebied opgetekend als akkergrond en/of weiland.

3.3.2.1 Kaart van Villaret (1745-1748)

De kaart van de Franse ingenieurs-geografen, ook wel Villaretkaart genoemd, bestrijkt grote delen van het huidige Belgische grondgebied en vertelt ons hoe het landschap erbij lag in het midden van de 18de eeuw. Na de slag bij Fontenoy (1745) kregen de Fransen voor enkele jaren de controle over onze gebieden. Het is in die militaire context dat de meer dan 80 kaartbladen ontstonden.

Op de kaart van Villaret valt het projectgebied net buiten het gekarteerde deel van de streek. Ten zuidoosten van het projectgebied is het gehucht Baarle te zien: deze bestaat uit een opvolging van gebouwen, een kerk, en westelijk, in de nabijheid van het projectgebied, tevens een molen. Ten zuiden van het projectgebied en van Baarle kronkelt zich de Leie. De rivier omvat een zone die voornamelijk uit bossen, weiden en akkers bestaat, maar waar ook enkele gebouwen over het landschap liggen verspreid. Ook zijn een aantal toegangswegen aangegeven.

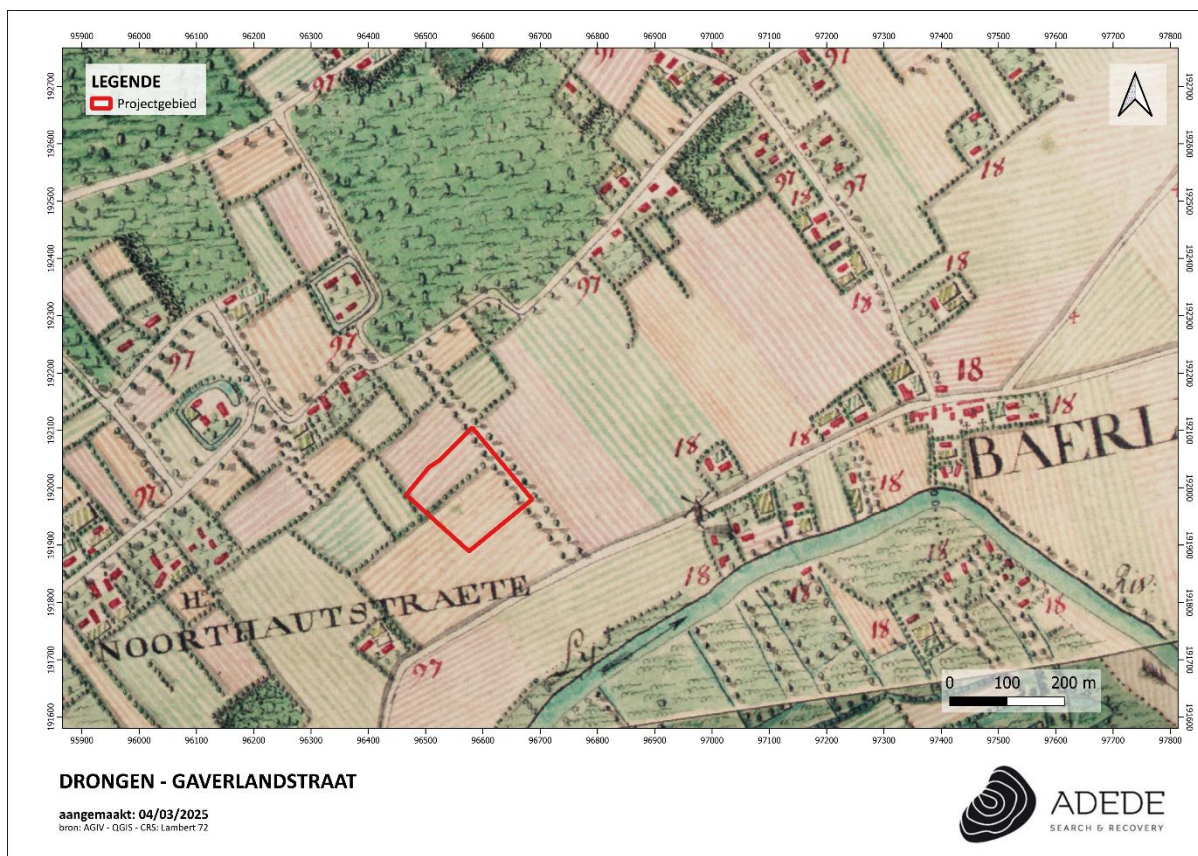

Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret

2025

3.3.2.2 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. De 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende tekst om zo de leemtes van de bestaande topografische kaarten op te vullen. Het in kaart brengen gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814), met als resultaat een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen. De Ferrarisatlas had tot doel een militaire kaart te zijn, waarbij de details niet de voornaamste zorg waren, maar hagen, grachten, rivieren en gebouwstructuren eerder algemeen werden aangeduid.

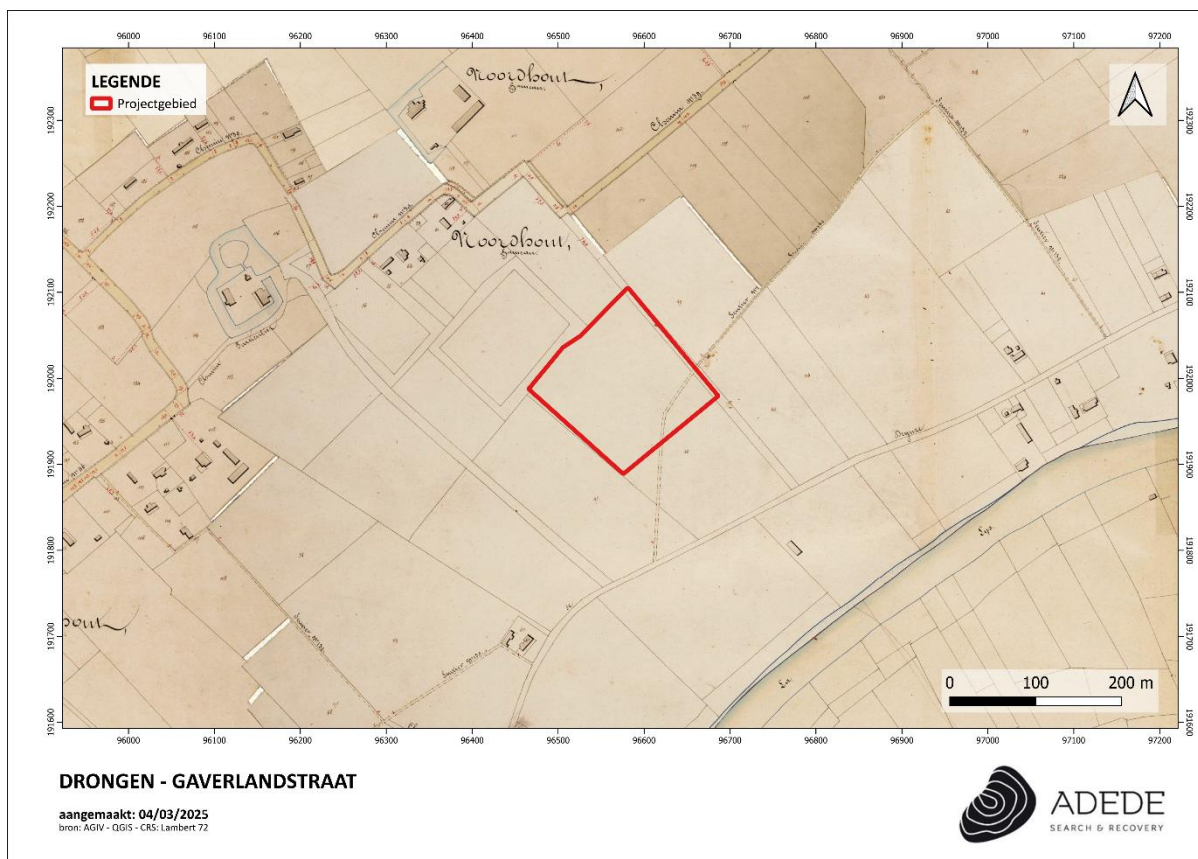
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

Op de kaart van Ferraris valt de noordoostelijke begrenzing van het projectgebied midden in een door bomen bezoomde landweg, waarmee het parallel loopt. Loodrecht op voornoemde dreef loopt tevens een rij bomen dwars door het projectgebied, waarmee als het ware iets meer dan het bovenste derde deel van het projectgebied van de rest van de zone wordt afgescheiden. Op het snijpunt van deze rij bomen met de zuidwestelijke begrenzing van het projectgebied, loop het stuk ten noorden daarvan opnieuw parallel met een rij bomen. Ook hier valt ten zuidoosten van het projectgebied het gehucht Baarle met molen waar te nemen, nabij de oevers van de Leie. Het projectgebied vindt zich verder omgeven door bossen en landbouwgrond, maar daartussen valt ook de enigszins geconcentreerde bewoning her en der in het landschap op. Ten noordwesten van het projectgebied zijn twee belendende, omgrachte hoeves te zien. Ook staat de benaming Noorthautstraete nu op de kaart vermeld.

3.3.2.3 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841 met als doel ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Er werd dus een inventarisatie gemaakt van alle "openbare" wegen en "private wegen met openbare erfdiensbaarheid". De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (*sentiers*). In de periode 1843-1845 werd per toenmalige gemeente een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen. Een atlas is samengesteld uit overzichtsplannen, detailplannen en tabellen. Overzichtsplannen zijn één of meerdere plannen van de betreffende atlasgemeente met aanduiding van de omtrekken van deelgebieden, die genummerd zijn. De nummering van de deelgebieden verwijst naar het nummer van het detailplan en de schaal waarin de overzichtsplannen zijn opgemaakt is meestal 1/10.000. Detailplannen daarentegen zijn meestal opgemaakt op kaartschaal 1/2.500, maar in enkele gevallen zijn ze opgemaakt op een andere schaal (bijvoorbeeld in stedelijke centra en buitengebieden). De tabellen die in de atlassen zijn opgenomen bevatten de wegkarakteristieken, het nummer van de buurtweg, de lengte, de oppervlakte. Daarnaast zijn er ook tabellen van de eigenaars van de aangelande percelen en tabellen van grondinneming.

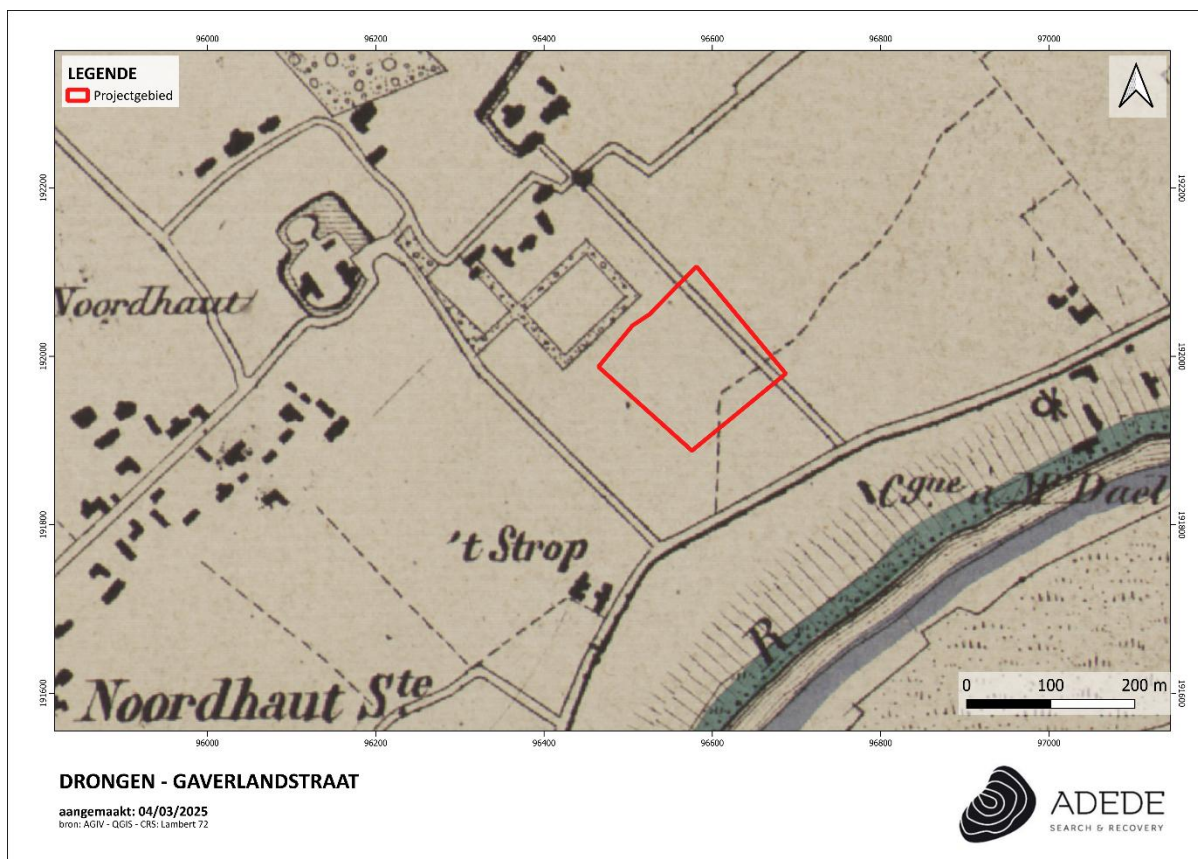
Net als op de kaart van Ferraris ligt de noordoostelijke begrenzing van het projectgebied midden in een dreef, waarmee het parallel loopt, hoewel de rij bomen die deze bezoomden nu niet staan aangegeven. Vanaf de noordoostelijke zijde van het projectgebied, de aanpalende dreef dwars doorsnijdend, loopt een pad doorheen de zone in zuidwestelijke richting. Dit pad maakt vervolgens een knik, om zich daarna in zuidelijke richting verder te lopen. Ook hier staat de naam Noordhout vermeld.

Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.4 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philippe Vandermaelen was een autodidactische cartograaf die vanwege zijn eerdere verwezenlijkingen op vlak van de cartografie vanaf 1831 nauw met de overheid samenwerkte. Aanvankelijk bestond zijn opdracht uit het karteren van de grenzen, op basis waarvan de onderhandelingen tussen België en Holland werden gevoerd. Hij maakte van zijn bevoorrechte positie bij de overheid gebruik om de hand te leggen op de handgeschreven plannen van de gemeentelijke kadasters en verwierf ook de bestaande driehoeksmetingen. Hij stuurde zijn topografen uit naar de negen provincies om er de nodige opmetingen te doen en publiceerde twee topografische kaarten van België: de kaart op schaal 1:80.000 in 25 folio's – een meesterwerk van de lithografie – was volledig voltooid in 1853, terwijl de 250 folio's van de kaart op schaal 1:20.000 verschenen tussen 1846 en 1854.

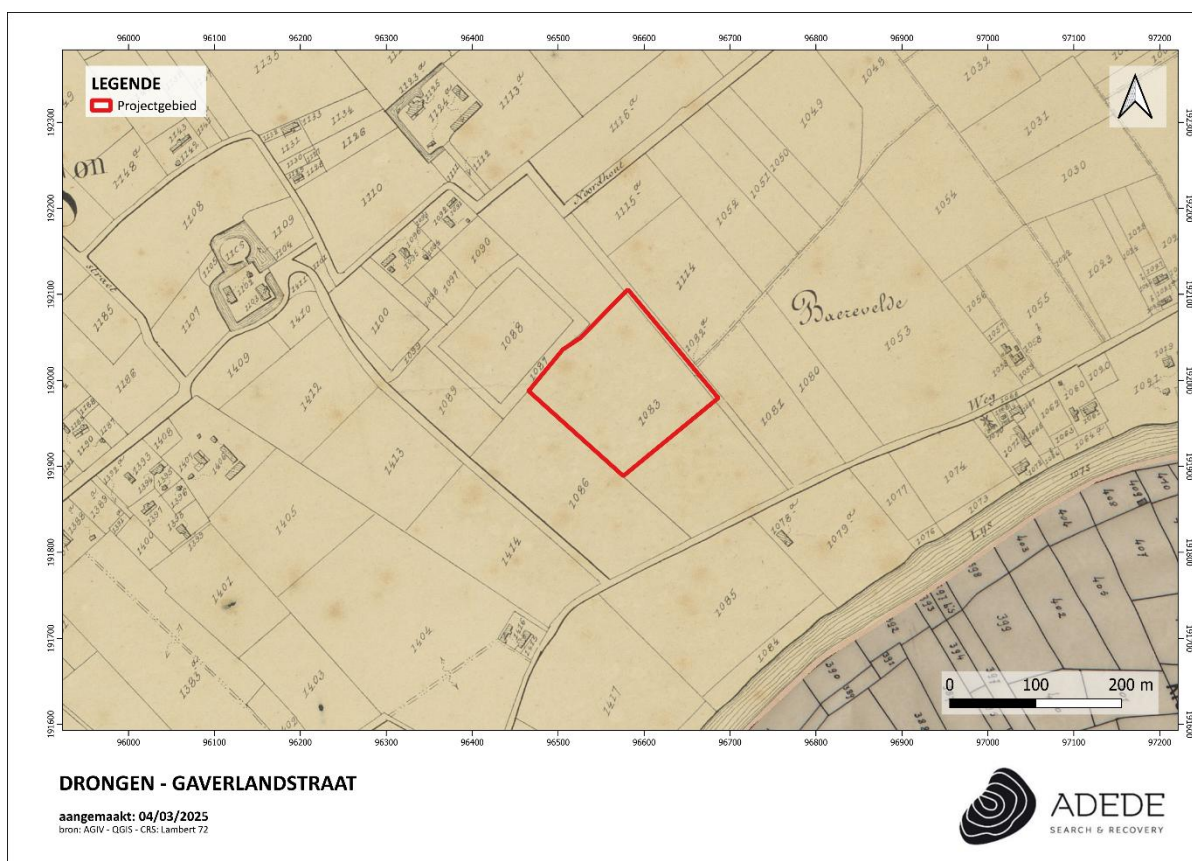
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

Op de Vandermaelenkaart ligt de noordoostelijke zijde van het projectgebied niet langer in de eerder genoemde dreef, waarmee die parallel liep, maar is de begrenzing opgeschoven zodat de dreef door het projectgebied wordt overlapt. Het pad waarvan sprake op de Atlas der Buurtwegen staat ook hier aangeduid. De omgeving laat zich nog steeds omschrijven als overwegend landelijk gebied.

3.3.2.5 Kaart van Popp (1842 – 1879)

De Poppkaarten zijn een verzameling kadasterkaarten die in de 19de eeuw werden uitgegeven door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp. Deze kaarten waren in feite een gecommercialiseerde versie van het toenmalige kadaster van België en bevatten dus veel gegevens over perceelsindeling, maar zonder detailwerking.

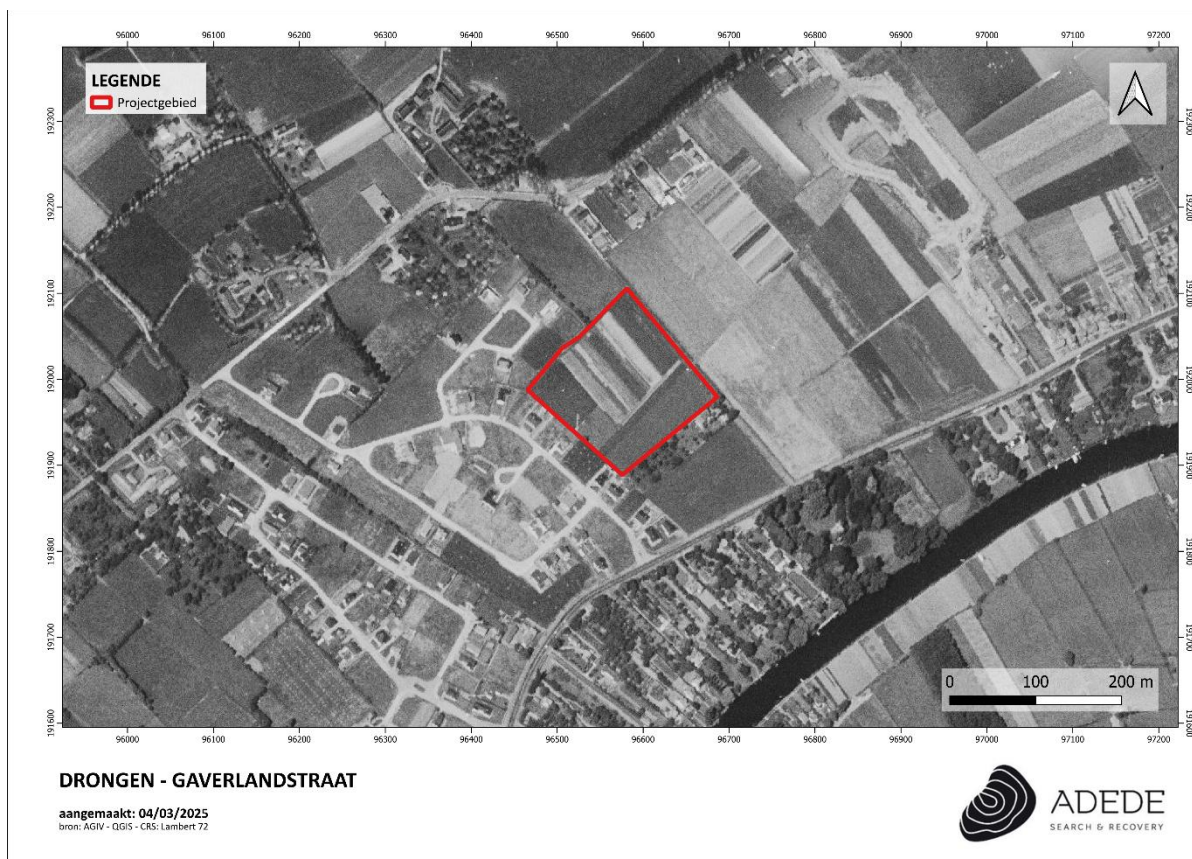
Opnieuw situeert de noordoostelijke begrenzing van het projectgebied zich midden in de dreef. Het pad dat de dreef loodrecht kruiste om vervolgens in zuid(west)elijke richting over het projectgebied verder te lopen, is op de Poppkaart verdwenen. De omgeving bestaat nog steeds overwegend uit landbouwgebied.

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

3.3.1 Luchtfoto 1971

De luchtfoto van 1971 toont een ongewijzigde situatie, waarbij het projectgebied fungeerde als landbouwgrond.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.

3.3.2 Luchtfoto 1979-1990

Ook op onderstaande luchtfoto uit 1979 blijkt de situatie ongewijzigd.

Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

3.4.1 Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving

- ID 617: reden van het bureauonderzoek waren de geplande wegenis- en rioleringswerken in de Noordhoutstraat te Drongen, vanaf het kruispunt met de Streepbosstraat tot en met het kruispunt waar de Noordhoutstraat een vertakking krijgt met dezelfde naam. Meer bepaald zocht men een gescheiden rioleringsstelsel aan te leggen en de rijweg over voornoemd traject tevens opnieuw in te richten. De oppervlakte van het plangebied, gelegen in de Gentse deelgemeente Drongen, meer bepaald in Baarle-Drongen, ten westen van haar historische kern, bedroeg 16.644m². De straat was volgens het gewestplan 14/09/1977 (KB) gelegen in het gebied nr. 0900 Gentse en Kanaalzone met als hoofdbestemming agrarisch gebied. De voorhanden zijnde archivalische, archeologische en topografische bronnen toonden aan dat

het wegtracé een historisch tracé was dat reeds eeuwen ongewijzigd was gebleven. Langs dit traject lagen verschillende historische hoevecomplexen die mogelijk teruggingen tot hun middeleeuwse voorgangers. Evenwel werd besloten dat de aard en localisatie van de werken, alsook de fragmentarische kennis die nog kon worden verzameld de kostenlast van een archeologische ingreep in de bodem niet kon verantwoorden.

- ID 1744: Dit onderzoek kaderde in de geplande verkaveling van een terrein van 41.282m² langs de Baarledorpstraat en Kloosterstraat in Baarle (Gent). Bij de vergunningsaanvraag was een archeologienota nodig, wat zich in de eerste fase vertaalde in een louter bureauonderzoek. Aardkundige en geografische gegevens, historische kaarten en luchtfoto's gaven aan dat het projectgebied een gunstige landschappelijke ligging had, op een rug langs de Leie. Dit werd bevestigd door de aanwezigheid van gekende archeologische sites in de buurt, wat er op wees dat de omgeving in het verleden aantrekkelijk was voor menselijke activiteiten. Zo werden er eerder al enkele sites aangetroffen op de zandrug Baarle-Bachte. Ook ten noorden en oosten waren sites gekend uit opgravingen en luchtfotografisch onderzoek. Het onderzoek van historische kaarten en orthofoto's liet verder toe het bodemgebruik sinds het midden van de 18de eeuw te reconstrueren. Het grootste deel van het projectgebied werd sinds die periode vooral gebruikt als akkerland of grasland, wat de kans op archeologische sporen en/of artefacten aanzienlijk verhoogde. Enkel aan de Baarledorpstraat kwam vroeger bebouwing voor, die echter tussen 2009 en 2012 gesloopt werd. Aangezien evenwel het bureauonderzoek geen voldoende uitsluitsel kon geven over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen, werd besloten dat een vervolgonderzoek nodig was, in de vorm van een proefsleuvenonderzoek en een eventueel waarderend booronderzoek. Omdat nog niet alle terreinen in eigendom waren van de verkavelaars en een deel van het projectgebied met wintertarwe was ingezaaid, kon dit proefsleuvenonderzoek slechts worden uitgevoerd in uitgesteld traject.
- ID 9942: in 2018 zou een terrein van 3151 m² groot aan de Baarledorpstraat 89 - 91 in Drongen worden ontwikkeld. Op dat moment was ca. 720 m² van het terrein bebouwd en ca. 750 m² verhard. Het overige deel van het terrein was in gebruik als tuinzone met vrij dichte vegetatie in de vorm van struiken en boomgroei. Het projectgebied is gelegen in de zandleemstreek vlakbij de Leie, wat in het verleden een uiterst gunstige locatie was. Dit wekte een verhoogde verwachting inzake de aanwezigheid van gemeenschappen jager-verzamelaars. Ook een groot deel van het handelsverkeer verliep overigens langsheen deze waterweg, samen met de Schelde.

Binnen de grenzen van welk projectgebied was eerder nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de directe en ruime omgeving van het plangebied werden eerder door middel

van onderzoek, zowel met als zonder ingreep in de bodem, archeologische vaststellingen gedaan. Binnen een straal van 2 km waren zes archeologische vindplaatsen vastgesteld. Vijf vindplaatsen waren gelegen nabij een waterloop, ten zuiden van het projectgebied. In 1981 werd op zo'n 1,4 km ten zuiden van het plangebied een opgraving uitgevoerd waarbij aardewerk en paalsporen uit de ijzertijd, een rurale nederzetting (constructiesporen) uit de Romeinse tijd en een hofstede en aardewerk uit de late middeleeuwen aan het licht kwamen (CAI 32605). Iets noordelijker werd tijdens een opgraving (1995) lithisch materiaal uit de steentijd en aardewerk uit de ijzertijd tot late middeleeuwen aangetroffen (CAI 32612). Op zo'n 1,1 km ten zuiden van het plangebied vond men lithisch materiaal uit de steentijd, een woonhuis en paalsporen uit de ijzertijd, restanten van twee opeenvolgende hutkommen en aardewerk uit zowel de bronstijd, ijzertijd, Romeinse tijd als middeleeuwen terug (CAI 32615). In 2009 werd een opgraving uitgevoerd op 2 km ten noordoosten van het plangebied. Hierbij kwam lithische materiaal uit de steentijd; kuilen met brandresten uit het neolithicum; kuilen uit de late bronstijd; restanten van een wegtracé en van een inheemse Romeinse nederzetting, en artillerie-inslagen uit de nieuwste tijd aan het licht (CAI 152704). Zo'n 1,3 km ten zuidoosten van het onderzoeksgebied werd in 2015 een mechanische prospectie uitgevoerd. Daarbij werden kringgreppels en spiekers uit de metaaltijden teruggevonden (CAI 211501). Zo'n 1,9 km ten zuidwesten van het projectgebied kon met behulp van boringen een cirkelvormige walgracht met motte worden gelokaliseerd (CAI 970936). Overige gekende waarden betreffen enerzijds cirkelvormige structuren die op basis van luchtfoto's werden herkend en anderzijds vondstmateriaal uit verschillende periodes, gerecupereerd tijdens verschillende veldprospecties in de ruime omgeving. Concreet was er, op basis van de specifieke landschappelijke situatie, ter hoogte van het plangebied een trefkans inzake vondsten- en sporenarcheologie. Het advies luidde daarom om in eerste instantie een landschappelijke bodemonderzoek te laten uitvoeren, eventueel gevolgd door een archeologisch booronderzoek en proefsleuvenonderzoek.

- ID 10406: Het geadviseerde proefsleuvenonderzoek in uitgesteld traject langs de Baarledorpstraat en de Kloosterstraat in Baarle (zie ID 1744) vond plaats in december 2018. Een zone in het noorden van het plangebied en een strook aan de westelijke zijde zouden voorlopig niet worden ontwikkeld, zodat daar nog geen proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd. Evenwel werd finaal op de rest van het terrein een zone van ca. 3,2 ha onderzocht, waarbij 21 proefsleuven en 3 kijkvensters werden aangelegd. Het proefsleuvenonderzoek leverde uiteindelijk 42 sporen op, vooral greppels en grachten die in de nieuwe, nieuwste tijd of een recente periode te dateren waren. In verschillende sporen werden vondsten aangetroffen, in de vorm van aardewerk, bouwkeramiek, natuursteen en metaal. In de

noordelijke hoek werd een slecht bewaarde houtskoolmeiler aangesneden. Het spoor werd opgegraven en voor de vulling ervan werd verder natuurwetenschappelijk onderzoek (anthracologisch onderzoek en radiokoolstofdatering) geadviseerd, met het oog op datering. De resultaten konden bovendien nieuwe data genereren in het kader van het onderzoek naar kolenbranderskuilen en hun betekenis op lokaal en regionaal niveau. Mogelijk zijn er binnen de noordelijke zone van het projectgebied nog kolenbranderskuilen aanwezig. Aan de zuidwestelijke zijde van het projectgebied werden 4 greppels met zelfde oriëntatie, een gracht en een kuil aangetroffen, die op basis van het vondstmateriaal in de Romeinse periode konden worden gedateerd. Bij het onderzoek werden geen andere bewoningssporen uit de Romeinse periode aangetroffen. Mogelijk ging het om off-sitesporen, waarbij niet uitgesloten kon worden dat er in de buurt nog wel een nederzetting aanwezig is.

In het projectgebied waren uiteindelijk slechts weinig sporen aanwezig. Hoewel het plangebied een gunstige ligging had op een hogere zone langs de Leie, leek deze zone in het verleden nooit door mensen te zijn bewoond. Na het uitvoeren van het proefsleuvenonderzoek werd daarom geen verder terreinwerk op de onderzochte zones aanbevolen.

- ID 14917: In Drongen, Booiebos 5, beoogde men de bouw van een nieuw magazijn en de aanleg van nieuwe wegenis. De totale oppervlakte van het projectgebied bedroeg ca. 32.300 m², de geplande bodemingrepen waren zouden plaatsvinden over een oppervlakte van ca. 9.750 m². Voor het bureauonderzoek werden landschappelijke, bodemkundige, geologische, historische kaarten en gekende archeologische gegevens geraadpleegd. Deze toonden aan dat het plangebied gelegen is op een langgerekte zandrug ten westen van de alluviale vlakte van de Leie en ten oosten van de vallei van de Oude Kale. Op deze rug werden reeds verschillende archeologische vondsten gedaan en sporen gevonden uit meerdere perioden. Het plangebied was volgens het beschikbare kaartmateriaal steeds in gebruik geweest als bos en later als akker. Ten zuiden was een omgrachte hoeve uit de 17de eeuw gekend. Het noordelijk deel van het plangebied werd gedeeltelijk verhard en bebouwd in de jaren '70 van de vorige eeuw, op het moment dat de omgeving verder geïndustrialiseerd werd. Het zuidelijk deel van het plangebied werd gebruikt als piste voor een paardenfokkerij. Op dat moment was het opnieuw in gebruik als grasland. De geplande ingrepen zouden grotendeels plaatsvinden op het zuidelijk deel van het plangebied dat onverhard is, maar dat wel deels op verhard terrein is gesitueerd. De impact van de aanwezige verharding op de bodem was op dat moment niet duidelijk. Archeologische sporen, indien aanwezig, konden (goed) bewaard zijn. Vanwege de resultaten van het uitgevoerde bureauonderzoek kon niet met zekerheid gezegd worden of een

archeologische site aan- of afwezig is. Hierdoor drong verder onderzoek zich op. Dit diende te worden uitgevoerd in een afgebakende zone, in uitgesteld traject.

- ID 15075: de aanleiding voor deze bureaustudie waren enkele geplande stedenbouwkundige handelingen in Drongen, Booiebos 7. Deels gelegen in industriegebied, deels in agrarisch gebied, bedroeg de totale oppervlakte van het plangebied ca. 27.936 m², waarbij de geplande bodemingrepen zouden plaatsvinden over een oppervlakte van ca. 16.084 m². Voor het bureauonderzoek werden landschappelijke, bodemkundige, geologische, historische kaarten en gekende archeologische gegevens geraadpleegd. Deze toonden aan dat het plangebied gelegen is op een langgerekte randrug ten westen van de alluviale vlakte van de Leie en ten oosten van de vallei van de Oude Kale. Op deze rug werden reeds verschillende archeologische vondsten gedaan en sporen gevonden uit meerdere perioden. Het plangebied was volgens het beschikbare kaartmateriaal steeds in gebruik geweest als akker. Meteen zuiden was een omgrachte hoeve uit de 17de eeuw gekend. Het noordelijk deel van het plangebied werd verhard in de jaren '80 van vorige eeuw, op het moment dat de omgeving verder geïndustrialiseerd werd. De geplande ingrepen zouden echter plaatsvinden op het zuidelijk deel van het plangebied, dat nog steeds dienst deed als weide. Hierdoor was de kans erg groot dat de bodem een onverstoord profiel had, waardoor mogelijke archeologische vondsten en sporen goed konden zijn bewaard. Omdat uit het gevoerde bureauonderzoek niet met zekerheid kon worden gezegd of een archeologische site al dan niet aanwezig was, drong verder onderzoek zich op. Dit diende te worden uitgevoerd in twee afgebakende zones in het zuidelijk perceel, in uitgesteld traject.
- ID 15330: Het plangebied, gesitueerd aan het Industriepark Drongen I te Drongen (Gent), had een totale oppervlakte van ca. 41.386 m², daar waar de geplande bodemingrepen een oppervlakte van ca. 34.000 m² zouden beslaan. De omgeving bestond uit een bestaand bedrijventerrein en enkele landbouwpercelen gelegen tussen het bedrijventerrein en het woonlint Noordhoutstraat. Het noordoostelijke deel van het plangebied was verhard en bebouwd door een firma gespecialiseerd in koelombouwingen van bestel- en vrachtwagens. De zuidwestelijke helft van het plangebied kenmerkte zich als grasland, dat op dat moment dienst deed als graasweide voor paarden. Het was precies dit laatste stuk terrein waarop de initiatiefnemer nieuwbouw wilde realiseren.

Volgens het beschikbare historische kaartmateriaal was het plangebied steeds onbebouwd en onverhard en in gebruik als bos, en later als akker. De directe omgeving rond het plangebied was voornamelijk ingedeeld in akkers en bos. Enkele geconcentreerde bewoningskernen vielen op. Ten zuidwesten van het plangebied was het Goed van Baarlevelde gesitueerd, een hoeve die voor het eerst werd vermeld in het begin van de 17de eeuw. Het noordelijk deel van

het plangebied werd voor het eerst verhard en bebouwd in de jaren '90 van vorige eeuw. Reeds in de jaren '70 was het zuidelijk deel van het plangebied in gebruik genomen door een paardenfokkerij, waarbij een deel van de loopspoor voor paarden zich binnen de contouren van het plangebied bevond. In deze periode werd ook de hele omgeving sterk geïndustrialiseerd. Omstreeks 2016 werd het noordelijk deel volledig bebouwd en verhard en werd het zuidelijk deel ingedeeld als grasland.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon niet met zekerheid gezegd worden of er archeologische waarden in het plangebied aanwezig waren. Het plangebied werd in de historische bronnen namelijk niet specifiek bij naam vermeld. In de omgeving van het plangebied werden aan de hand van veldprospecties reeds vondsten gedaan uit de steentijden, Romeinse periode en nieuwe tijd. Enkele luchtfotografische prospecties toonden bovendien *cropmarks* van grachten, (circulaire)greppels en wegen – vermoedelijk uit de metaaltijden, maar met onzekere datering. Archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem had nog niet veelvuldig plaatsgevonden. Een proefsleuvenonderzoek op ongeveer 800 m ten zuidoosten van het plangebied toonde sporen uit meerdere perioden, maar een eenduidige nederzetting kon niet worden herkend. Mogelijk bevond zich in de directe omgeving wel een nederzetting.

Het plangebied situeerde zich op een noordoost-zuidwest georiënteerde vlakke randrug tussen de Kale en de Leie op de westkant van de alluviale vlakte van de Leie. 300 m ten noorden van het plangebied stroomde de Merebeek, die de rug doorsneed, en op 800 m ten zuiden stroomde de Leie. De bodem was een zandleemgrond met een gevlekte of verbrokkelde textuur B-horizont en vertoonde geen aanwijzingen van sterke verstoring. De landschappelijke locatie – op een iets hoger gelegen deel, nabij twee waterlopen – en de vermoedelijk goede bewaring van de bodem, stelden samen met de landschappelijke, bodemkundige, historische en gekende archeologische gegevens, een middelhoge tot hoge archeologische verwachting voorop voor vondsten en/of sporen uit de steentijd tot en met de nieuwe tijd. Vandaar dat verder onderzoek werd geadviseerd.

- ID 16865: uit het natuurwetenschappelijk onderzoek van de houtmeiler aangetroffen in de zone langs de Baarledorpstraat en Kloosterstraat in Baarle (zie ID 1744 en 10406) kwamen de volgende bevindingen naar voren: “Op de vulling van het spoor is anthracologisch onderzoek uitgevoerd. Bijkomend is er ook materiaal geselecteerd waarop een ¹⁴C-datering is gebeurd. Het onderzoek toont aan dat voor de productie van de houtskool eik gebruikt is en dan vooral jonger hout zoals grote takken. Een stukje verkoolde eik is gedateerd tussen 170 BC en 10 AD. Het spoor dateert dus in de late ijzertijd of vroeg-Romeinse periode. Een onderzoek waarbij de chronologie en typologie van dit soort kuilen is bestudeerd, toont aan dat ronde kuilen

eerder voorkomen vanaf de Romeinse periode. Dit type sporen komt in de ruimere omgeving regelmatig voor, maar de datering is eerder Romeins of middeleeuws. (...) Door de vrij ondiepe bewaring is het evenwel niet geheel zeker dat de oorspronkelijke vorm van het spoor rond was, het kan mogelijk ook eerder een rechthoekige vorm betreffen. Helaas laat de bewaring niet toe hier betrouwbare uitspraken over te doen.

Dergelijke geïsoleerde kolenbranderskuilen werden al eerder vastgesteld en onderzocht in zandig Vlaanderen, meer bepaald tijdens grootschalige proefsleuvenonderzoeken in Kluizen en Rieme (Hoorne *et al.* 2009: 29-56; Laloo *et al.* 2009) waar ze vaak gekoppeld worden aan verschillende ontginningsfasen. Hun aanwezigheid is in de omgeving tevens vastgesteld in Grammene (Hoorne 2008), in Evergem De Nest (Cherretté *et al.* 2005a: 164-165), in Zulte (Vanholme & Bonquet 2009a), maar ook in Oekene (Hoorne & Messiaen 2011: 31-35), langs de Pildersweg in Roeselare (Van Nuffel & Hoorne 2017), in Sint-Gillis-Waas 't Hol (Hollevoet & Van Roeyen 1992: 209-221), te Damme-Sijsele (De Gryse & De Vos 2008: 25-26), te Zomergem-Mespelaere (Cherretté *et al.* 2005b: 195-196), in Eke Nazareth (Dyselinck 2017), in Nevele (Jacops *et al.* 2017), in Ronse (Verbrugge *et al.* 2013), in Brakel (Claeys 2017), in Oostakker (Bruggeman *et al.* 2017), in Lokeren (Lesenne 1990), in Melsele (Derieuw *et al.* 2013) en in Sint-Niklaas (Van Vaerenbergh 2010). In Kluizen werden houtskoolmeilers uit zowel de Romeinse als de middeleeuwse periode aangetroffen, terwijl in Rieme verschillende laat-Romeinse exemplaren werden vastgesteld (Deforce *et al.* 2017: 27). In Nederland werden dan weer Romeinse, vroegmiddeleeuwse, volmiddeleeuwse en recente houtskoolmeilers geattesteerd (Groenewoudt 2007: 327-337). In het algemeen wordt van houtskoolmeilers vaak gesteld dat ze verband houden met houtskoolproductie in functie van metaalverwerking (...) Het bijkomend natuurwetenschappelijk onderzoek geeft aan dat in de buurt van het projectgebied een bos aanwezig was met onder andere eik, in de overgang van de late IJzertijd naar de vroeg-Romeinse periode. Dit bos werd ontgonnen, mogelijk was er in de nabijheid een nederzetting, maar deze kon niet binnen het projectgebied worden vastgesteld. Het proefsleuvenonderzoek geeft aan dat er aan de westelijke zijde van het projectgebied greppels, grachten en een kuil aanwezig zijn die wellicht een Romeinse datering hebben.”

- ID 16917: naar aanleiding van het advies verstrekt in de archeologienota ID 14917 (zie hierboven) met betrekking tot Boeiebos 5 in Drongen, waar eerder nog geen bodemingrijpend archeologisch onderzoek had plaatsgevonden, werd in oktober 2020 een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd in de vorm van 6 boringen. Gezien de originele bodemopbouw nergens bewaard was gebleven, werd verder onderzoek naar steentijdrelicten niet nuttig geacht. Wel was het mogelijk dat er in het zuidelijke gelegen grasveld nog archeologische sporen uit latere perioden zouden worden aangetroffen. Een proefsleuvenonderzoek binnen

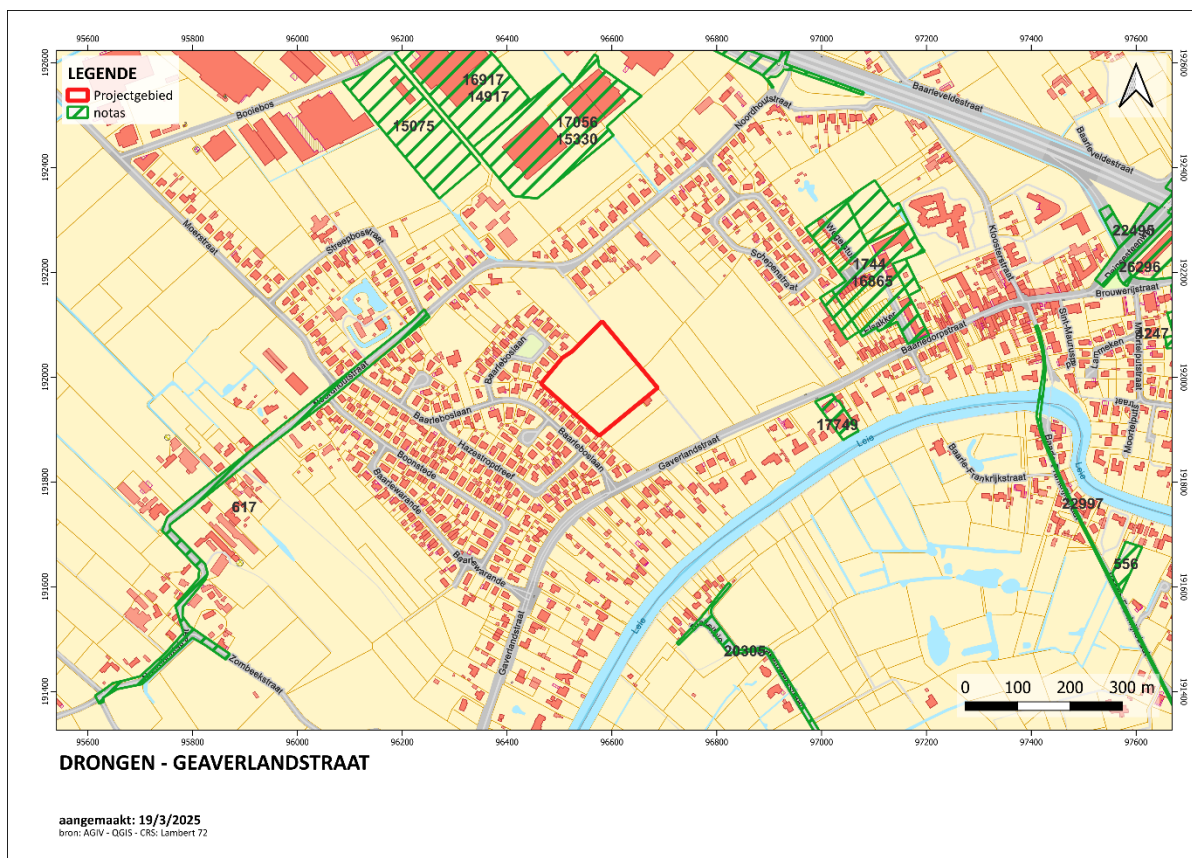
deze zone leek daarom nuttig om deze in kaart te brengen. Daartoe werden in totaal 10 profielputten aangelegd, verspreid in een eerder geschrinkt patroon op het onderzoeksterrein, evenals 3 kijkvensters (één verbreding van een sleuf en twee extra sleuven). Tijdens het onderzoek werd een oppervlakte van 649m² opengelegd door middel van proefsleuven (9,62%) en 201m² door middel van een kijkvenster (2,97%), op een totale oppervlakte van 6746m², zoals dat na het landschappelijke booronderzoek afgebakend werd. Uitgerekend kwam dit erop neer dat ca. 12,6% van het projectgebied werd onderzocht, waarmee de voorgestelde dekkingsgraadnorm met betrekking tot proefsleuven werd behaald en aldus voldoende kennis kon worden vergaard om een gefundeerde inschatting te maken van het archeologisch potentieel van het terrein. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden 14 sporen aangetroffen. Het ging om greppels, die behoorden tot minstens 2 fasen van landindeling, en mogelijk kuilen. Uiteindelijk werden slechts weinig archeologisch relevante sporen gevonden, waardoor verder onderzoek niet noodzakelijk werd geacht.

- ID 17056: refererend aan de archeologienota ID 15330 (zie hierboven) waarin een archeologisch vooronderzoek werd geadviseerd, werd in november 2020 een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd ter hoogte van Industriepark I in Drongen. Daarbij werden in totaal 28 boringen voorzien, waaruit evenwel bleek dat de originele bodemopbouw nergens bewaard was. Verder onderzoek naar steentijdrelicten was dus niet nuttig. Daarentegen was het mogelijk dat er nog archeologische sporen uit latere perioden zouden worden aangetroffen. Een proefsleuvenonderzoek binnen deze zone leek dan ook nuttig en noodzakelijk. Tijdens het onderzoek werden in totaal 20 geregistreerde profielputten en bijkomend 15 kijkvensters aangelegd. Dit betekent dat een oppervlakte van 3 515,2m² opengelegd door middel van proefsleuven (10,5%) en 943,05m² door middel van een kijkvenster (2,84%), op een totale oppervlakte van 33 186,52m² binnen het te onderzoeken gebied. Met 13,34% werd hiermee de vooropgestelde dekkingsgraadnorm gehaald, waardoor voldoende kennis werd vergaard om een gefundeerde inschatting te maken van het archeologisch potentieel van het terrein. Tijdens het proefsleuvenonderzoek kon de bodemopbouw op het terrein zoals herkend tijdens het landschappelijke booronderzoek, bevestigd worden. Er werden, verspreid over het terrein, greppelsystemen uit de 19de eeuw aangetroffen. In het zuiden van het terrein kwamen bleek een groot aantal kuilen aanwezig te zijn die in het noorden door een greppel met vermoedelijk 19de-eeuwse oorsprong werden begrensd. Deze kuilen werden over een grote oppervlakte volgens zeer regelmatige patronen geplaatst. Ze moesten waarschijnlijk in de 19de eeuw gedateerd worden en waren mogelijk te interpreteren als plantkuilen ten gevolge van land- of bosbouw. Verder werden er, verspreid

liggend op het terrein, nog enkele kuilen aangetroffen. Er bleek geen duidelijke archeologische site in het projectgebied aanwezig te zijn. Verder onderzoek werd daarom niet nodig geacht.

- ID 17749: Deze nota werd opgemaakt volgend op de archeologienota ID 9942 (zie hierboven). Op het projectgebied in de Baarledorpstraat te Drongen plande de opdrachtgever de bouw van twee afzonderlijke gebouwen met respectievelijk drie woonentiteiten aan de Leiezijde en een gestapelde praktijkruimte met één woonentiteit aan de straatzijde op een terrein van 3268m². In het kader van deze ontwikkeling zou de bestaande bebouwing worden gesloopt. De maximale diepte zou 4,72 m (liftkokers) bedragen. De ondergrondse parkeerkelder zou een diepte krijgen van 3,72 m. Het leed geen twijfel dat de geplande werken en het daarmee gepaard gaand werfverkeer het bodemarchief over de volledige oppervlakte van het plangebied zou verstoren. Vandaar dat een landschappelijke bodemonderzoek was geadviseerd, eventueel gevolgd door een archeologisch booronderzoek en proefsleuvenonderzoek.

Uit de boringen bleek de afwezigheid van structuren op het terrein, evenals van plant- en houtresten, dierlijke resten en sporenfossielen. In alle boringen waren evenwel sporen van recente menselijke activiteiten zichtbaar, in de vorm van puinrijke lagen. Deze waren naar alle waarschijnlijkheid het gevolg van de vroegere inrichting en bebouwing van het terrein en het weghalen hiervan. Door de centrale verstoring, die het gevolg was van de aanleg en sloop van de kelder, funderingen en nutsleidingen van de vroegere bebouwing, waren grondvaste archeologische resten reeds weggegraven of vernield. Enkel aan de randen van het terrein konden archeologische sporen nog behoorlijk bewaard zijn. Omdat de resultaten van de boringen wezen op een oppervlakkig archeologisch niveau zonder bewaring van bodemontwikkeling of afgedekte loopniveaus was de trefkans inzake in-situ bewaarde artefactensites zeer gering en werd een vervolgonderzoek daarom niet als zinvol beschouwd.

Figuur 18. Situering van enkele archeologienota's in de omgeving van het projectgebied.

3.4.2 CAI Indicatoren

CAI-melding	Locatie	Datering	Beschrijving
ID 30774	Ca. 1115m ZO	18 ^{de} eeuw	Toevalsvondst van munt: middenin de alluviale vlakte van de Leie werd een valse Louis-XVI-munt uit lood ontdekt. De originele munt, in koper, had een waarde van 2 sols en werd aangemaakt in 1792. De vervalsing dateert dus uit de periode dat dergelijke munten in omloop waren, namelijk kort na 1792. Mogelijk was de munt afkomstig uit de geldbeugel van een Frans soldaat (hoewel niet bewezen).
ID 32141	ca. 450m NW	middeleeuwen	Site met walgracht
ID 32154	ca. 780m Z-ZW	mesolithicum	Lithische vondsten, waaronder schrabber, eind- en boordschrabber, hoekschrabber op afslag, kling, geretoucheerde afslag
ID 154997	ca 1170m ZO	steentijd	Losse vondst van lithisch materiaal in de vorm van een afslagstukje
ID 154998	ca. 900m ZO	steentijd	Losse vondst van lithisch materiaal in de vorm van een afslagstukje
ID 155019	ca. 990m Z-ZO	Romeinse tijd en middeleeuwen	Losse vondsten van aardewerk uit de Romeinse tijd en vroege middeleeuwen; 36 fragmenten van rood aardewerk uit de late en postmiddeleeuwen
ID 155021	ca. 1070m Z-ZO	ongedateerd	Randfragment van een bord met oranjebruin loodglazuur, randfragment van kom met groen loodglazuur, randfragment met kleurloos loodglazuur
ID 225294	ca. 500m NO	steentijd, ijzertijd, Romeinse tijd, post-middeleeuwen (Nieuwe Tijd)	Losse vondsten van lithisch materiaal uit de Steentijd; Houtskoolmeiler uit de Late IJzertijd-Vroeg-Romeinse tijd: kuil met houtskoolrijke vulling, geïnterpreteerd als kolenbranderskuil voor de houtskoolproductie. Er werd uitsluitend houtskool van eik (Quercus) gebruikt, wat erop wijst dat er eik in de onmiddellijke omgeving aanwezig moet zijn geweest. Een stukje houtskool gaf een datering op 2052 ±24BP (RICH-27613). Dit komt overeen met een datering van 95,4% zekerheid tussen 170 BC en 10 AD. In de vulling van het spoor werden er geen vondsten aangetroffen. Romeinse sporen in de vorm van greppels, kuilen en aardewerk; grachten en greppels uit de Nieuwe Tijd (16-18 ^{de} eeuw)
ID 980805	ca. 650m N-NW	ongedateerd	Gedeeltelijk, tot op 1m90 onder het maaiveld verstoord projectgebied. In andere delen was wel nog een goed bewaard bodemprofiel aanwezig. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden 14 sporen aangetroffen. Het ging om greppels, die behoorden tot minstens 2 fasen van landindeling en

4 Besluit

In het kader van de aanvraag tot een omgevingsvergunning voor de installatie van zonnepanelen aan de Gaverlandstraat te Drongen, werd door ADEDE BV een bureaustudie uitgevoerd in het kader van het opstellen van een archeologische nota met uitgesteld traject.

Het doel van dit onderzoek is driedelig. Allereerst wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Vervolgens wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Ten slotte wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Op basis van beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan-of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk een archeologische verwachting naar voor te schuiven ten einde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

4.1 Bevindingen bureauonderzoek

Het projectgebied bevindt zich in Drongen, ten westen van de stad Gent, waarvan het een deelgemeente is. Gelegen in de zandleemstreek op een hoogte van 10m TAW, situeert het terrein zich tevens op een kleine 400 m van de Leie, die ten zuidoosten daarvan langs stroomt. De gunstige landschappelijke ligging op een noordoost-zuidwest georiënteerde, langgerekte zandrug ten westen van de alluviale vlakte van de Leie was mogelijk aantrekkelijk voor de vroegste bewoners van de streek. De bodem van de zone bestaat uit matig droge tot droge zandleemgrond met een gevlekte of verbrokkelde textuur B-horizont (Pbc, Pcc) en lijkt geen aanwijzingen van sterke verstoring te zullen tonen. Volgens het beschikbare historische kaartmateriaal, immers, werd het plangebied door de eeuwen heen gebruikt als akker- en/of weiland. Een recente orthofoto van het projectgebied toont aan dat tot op vandaag de dag deze situatie steeds onveranderd is gebleven. Tevens staat de zone aangegeven als erg weinig erosiegevoelig, met een verwaarloosbare potentiële bodemerosie.

De CAI-locaties in de omgeving helpen om een verwachting te bepalen naar mogelijke archeologica op het plangebied. Binnen een straal van ca. 1 km van het projectgebied werden 11 meldingen gemaakt. Vier meldingen dateren uit de steentijd en betreffen afslagstukjes (ID 32154, ID 154997, ID 154998, ID 225294), naast tevens afgewerkte producten (ID 32154: schrabbers, kling). Uit de Romeinse periode werden twee vondsten opgetekend, met name losse aardewerkscherven (ID 155019) en een houtskoolmeiler (ID 225294). De houtskoolmeiler werd aan de hand van een ¹⁴C-datering ergens

tussen 170 BC en 10 AD gesitueerd (late IJzertijd – vroeg Romeinse tijd). Overigens werden op dezelfde site ook Romeinse sporen in de vorm van greppels, kuilen en aardewerk aangetroffen. Uit de middeleeuwen, bevindt zich op ca. 450 m noordwest van het projectgebied een site met walgracht (ID 32141), en ten zuid-zuidoosten op ca. 1 km afstand werden er aardewerkfragmenten uit de (post)middeleeuwen teruggevonden (ID 155019). Op gelijke hoogte met het plangebied, ca. 1 km ten oosten daarvan, valt tevens de nog bestaande Sint-Martinuskerk te vermelden, waarvan de vroegste vermelding uit 1025 dateert (ID 990234). Uit de Nieuwe en Nieuwste Tijd werden er respectievelijk nog een vervalste Louis-XVI uit de alluviale vlakte van de Leie (ID 30774) en grachten en greppels uit de 16de-18de eeuw (ID 225294) genoteerd, naast ook 19de-eeuwse greppelsystemen en patroonmatig geplaatste kuilen (ID 981302). Laatste kuilen zijn mogelijk te interpreteren als plantkuilen, gerelateerd aan land- of bosbouw. Bij twee waarnemingen konden de sporen en artefacten niet worden gedateerd: enkele losse aardewerkfragmenten met loodglazuur (ID155021), naast ook enkele ondiepe kuilen en greppels die aan minstens 2 fasen van landindeling konden worden gerelateerd (ID 980805).

4.2 Archeologische verwachting

Gelegen op een vlakke zandrug ten westen van de alluviale vlakte van de Leie, was de gunstige locatie van het projectgebied mogelijk erg aantrekkelijk voor de vroegste bewoners van de streek. Aan beide zijden van de Leie, binnen een straal van 1 km, zijn ter hoogte van het projectgebied voorlopig vier waarnemingen gemeld van steentijdartefacten. Het feit dat de zone als weinig erosiegevoelig staat aangegeven en door de eeuwen heen tot op de dag van vandaag als akker- en/of weiland werd gebruikt, creëert dan ook hoge verwachtingen voor het vinden van archeologische sporen vanaf de Steentijd.

4.3 Impact van de geplande werken

De opdrachtgever plant de aanleg van zonnepanelen op het terrein. Hiervoor zullen dunne palen (diameter ca. 10 cm) tot een diepte van 1,5m in de grond in de grond worden geschroefd. Hierbij wordt er ter hoogte van het gehele projectgebied uitgegaan van een bodemverstoring in een grid van ca. 3x5m van punten van ca. 10cm in diameter.

Langsheen de noordoostelijke perceelsgrens komen wel drie constructies waarvoor een bodemingreep van ca. 0,5 – 1 m nodig is. Het gaat om de aanleg van vier kabinen met een afmeting van ca. 10 op 8 meter, 4 op 7 meter, 2 op 12 meter en 2 op 6 meter.

Langsheen de noordwestelijke perceelsgrens worden de kabels die van de zonnepanelen komen en naar de kabines geleid worden, wel ingegraven (sleuf van ca. 0,5m diep, verwachte ligging met rood aangeduid op onderstaande kaart):

Er worden ter hoogte van de zonnepanelen buiten de palen met doorsnede 10 cm in een 3x5m-grid geen bodemingrepen voorzien: zowel de bekabeling als de omvormers bevinden zich onderaan de constructies.

4.4 Afweging noodzaak vervolgonderzoek

Ondanks de archeologische verwachting voor het projectgebied, lijkt verder onderzoek moeilijk te verantwoorden. De bodemingreep houdt in dat dunne palen (diameter ca. 10 cm) in de grond worden geschroefd tot een diepte van 1,5m in de grond. Hierbij wordt uitgegaan van een minieme bodemverstoring in een onregelmatig grid van ca. 3x5m van punten van ca. 10 cm in diameter.

Ter hoogte van de kabines aan de noordoostelijke perceelsgrens en de sleuf voor de leidingen langsheen noordwestelijke perceelsgrens de wordt wel een bodemverstoring verwacht. Het gaat hier echter om zeer kleine zones (beperkte oppervlakte voor kabines + een smalle sleuf voor de kabels). Hier lijkt verder archeologisch onderzoek niet te verantwoorden. Onderzoek in zo een kleine en smalle zones zal onmogelijk tot kenniswinst kunnen leiden.

Het eventueel aanwezige bodemarchief wordt aldus niet of lokaal zeer gering bedreigd. ADEDE is dus van oordeel dat geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Dit advies ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplecht. Eventuele toevalsvondsten dienen steeds gemeld te worden aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

5 Bibliografie

5.1 Websites

<https://inventaris.onroerendergoed.be>
<https://loket.onroerendergoed.be>
<https://cai.onroerendergoed.be>
www.geopunt.be
www.geoportaal.be
www.dov.vlaanderen.be
<https://www.dronghine.be/geschiedenis>
<https://stad.gent/nl/drongen/drongen/geschiedenis-van-drongen>
<https://www.heiligen.net/heiligen>
<https://heiligen-3s.nl/heiligen>

5.2 Literatuur

- De Gryse, J., C. Thys, W. Van Goidsenhoven, A. Willaert en F. Heirman, 2018, Archeologienota Baarledorpstraat (Gent, Oost-Vlaanderen) – Deel 1: Resultaten van het Bureauonderzoek, Ruben Willaert NV, rapport projectcode 2018J343, Sint-Michiels-Brugge.
- Heirman, F., en E. Ghyselbrecht, 2021, Nota Baarledorpstraat (Gent, Oost-Vlaanderen), Ruben Willaert NV, rapport projectcode 2018J343, Sint-Michiels-Brugge.
- Heynssens, N., R. De Brant en J. Hoorne, 2017, Archeologienota Baarle – Kloosterstraat, De Logi & Hoorne BVBA, rapport projectcode 2016K21, Adegem.
- Heynssens, N, S. Genbrugge en J. Hoorne, 2019, Nota Baarle (Gent) – Kloosterstraat, De Logi & Hoorne BVBA, rapport projectcode 2018K376, Adegem.
- Heynssens, N., en J. Hoorne, 2020, Nota Houtkoolmeiler in Baarle (Gent) – Kloosterstraat, De Logi & Hoorne BVBA, rapport projectcode 2018K376, Adegem.
- Janssens, N., en J. Vranken, 2020, Nota Booiebos 5 Drongen (Oost-Vlaanderen) - Verslag van Resultaten, ADEDE BVBA, rapport 639, Gent.
- Janssens, N., en M. Van Eynde, 2020, Nota Industriepark 1, Drongen (Oost-Vlaanderen) – Verslag van Resultaten, ADEDE BVBA, rapport 640, Gent.
- Vander Cruyssen, M., 2020, Archeologienota Drongen, Booiebos 5, Deel 1: Verslag van Resultaten, BAAC Vlaanderen BVBA, rapport 1458, Gent.
- Vander Cruyssen, M., 2020, Archeologienota Drongen, Booiebos 7, Deel 1: Verslag van Resultaten, BAAC Vlaanderen BVBA, rapport 1459, Gent.
- Vander Cruyssen, M., en L. Van der Dooren, 2020, Archeologienota Drongen, Industriepark Drongen I. Deel 1: Verslag van Resultaten, BAAC Vlaanderen BVBA, rapport 1492, Gent.
- Van Ranst, E., en C. Sys, 2000, Eenduidige legende voor de Digitale Bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20.000), Laboratorium voor Bodemkunde (Universiteit Gent), Gent.
- Vermeiren, G., 2016, Archeologienota Drongen, Noordhoutstraat – Zuidelijke deel, Stadsarcheologie Gent, rapport projectcode 2016F106, Gent.

6 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 17 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel (detail).	- 17 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 18 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.....	- 19 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.	- 20 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 21 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.	- 22 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.....	- 23 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 24 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 25 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret	- 28 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.	- 29 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.....	- 31 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 32 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.	- 33 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.	- 34 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.	- 35 -
Figuur 18. Situering van enkele CAI-locaties in de omgeving van het projectgebied.....	- 46 -